

กล่าวนำ

วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหารในยามสงคราม ถ้าทหารมีวินัยดีการปกครองบังคับบัญชาเป็นระเบียบเรียบร้อย การปฏิบัติในการรบย่อมมีหวังในชัยชนะ แต่หากทหารไม่มีวินัย ควบคุมกันไม่ได้ สมรรถภาพของทหารก็จะเสื่อมโทรม ไม่อาจปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จลุล่วงไป จนอาจเป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศชาติได้แม้ในยามปกติ การมีวินัยของทหารยังเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติ แสดงถึงสมรรถภาพของกองทัพเป็นที่ยกย่องแก่ประชาชนทั่วไป

ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

เนื่องจากทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศชาติโดยตรง และเป็นกลุ่มบุคคลที่ถืออาวุธโดยเปิดเผย ย่อมกระทำผิดได้ง่ายกว่าบุคคลพลเรือนทั่วไป ดังนั้นการปกครองบังคับบัญชาทหารจึงจำเป็นต้องกระทำโดยเฉียบขาด สำหรับการบังคับบัญชา หมายถึงอำนาจปกครอง, ควบคุมดูแล และสั่งการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ โดยเรียกผู้มีอำนาจปกครองควบคุมดูแล และสั่งการนั้นว่า “ผู้บังคับบัญชา” และเรียกผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองควบคุมดูแล และสั่งการนั้นว่า “ผู้ใต้บังคับบัญชา” ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนจำนวนมาก สามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ ความมีวินัย ซึ่งหากทหารขาดวินัยหรือวินัยหย่อนยานเสียแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความแตกแยก แตกความสามัคคี และยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวมได้ในที่สุด สำหรับเครื่องมือสำคัญเครื่องมือสำคัญเบื้องต้นของผู้บังคับบัญชา ในอันที่จะรักษาระเบียบวินัยของทหารก็คือ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาเพื่อใช้ในการปกครองบังคับบัญชา ตลอดจนให้อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยทหารโดยเฉพาะ ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างกองทัพให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง

ที่มาของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

การปกครองของไทยในสมัยโบราณนับตั้งแต่กรุงสุโขทัย ยึดถือนโยบายการป้องกันประเทศเป็นหลัก ขาญฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร การปกครองทั่วไปใช้วิธีปกครองอย่างทหาร ดังนั้นวินัยกับทหารจึงเป็นสิ่งที่คู่กันมาตลอดมา แต่ระเบียบกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับต่างๆ ยังมีได้ตราขึ้นเป็นกฎหมาย ยังคงยึดถือประเพณี หรือแบบธรรมเนียมที่ทหารต้องประพฤติปฏิบัติตาม ครั้นในสมัยต่อมา แม้การศึกสงครามจะห่างลง ทำให้การปกครองอย่างทหารผ่อนคลายลงไป ดังนั้นการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกสงครามก็ได้เริ่มบัญญัติไว้ เช่น พระอัยการอาญาหลวง ที่บัญญัติในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีอยู่ทอง พ.ศ.๑๘๙๕ และพระอัยการภภุศิกพบว่าผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะมีกฎหมายหลายฉบับที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร และเรียกผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองควบคุมดูแล และสั่งการนั้นว่า “ผู้ใต้บังคับบัญชา” เป็นต้น ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตราพระราชบัญญัติและประกาศต่างๆ เล่ม ๓ ออกใช้บังคับ ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้มีประกาศพระราชกำหนดกฎหมายทหาร โดยพระยาบุรุษรัตนพัลลภจางวาง ผู้กำกับทหารบกทุกหมู่ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันอังคาร เดือน ๗ ขึ้นหนึ่งค่ำ จ.ศ.๑๒๒๕ (พ.ศ.๒๔๐๖) สำหรับใช้บังคับแก่ทหารที่มียศต่างๆ ตั้งแต่ ครุ นายแหว และทหารเลว รวม ๑๓ ข้อ เพื่อยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการลา การเตรียมตัวเมื่อถึงเวลาฝึกหัด การระวางรักษาดูแลเครื่องแต่งกาย การจัดยามประจำหน้าที่ การลงโทษทหารที่เกียจคร้านการฝึก การลงโทษทหารที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชา การลงโทษทหารที่นินทาว่าร้ายผู้บังคับบัญชาทั้งต่อหน้าแลลับหลัง แบบธรรมเนียมในการแสดงความเคารพต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงนับได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและแบบธรรมเนียมต่างๆ สำหรับให้ทหารผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้ยึดถือปฏิบัติกันในสมัยนั้น ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตรากฎหมายว่าด้วย วินัยทหารขึ้นสองฉบับ คือกฎว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๔๕๔ สำหรับใช้บังคับทหารเรือ และกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๕๘ สำหรับใช้บังคับทหารบก จนกระทั่งในปี

พ.ศ.๒๔๖๔ กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวไม่เหมาะสมแก่กาลสมัยและยังไม่มี ความชัดเจนพอ กล่าวคือไม่มีบท นิยามศัพท์ให้แน่ชัดว่าวินัยทหารคืออะไร อีกทั้งเมื่อได้ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาแล้ว ก็สมควรมีหนทางให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถร้องทุกข์ได้ ในกรณีที่ถูกผู้บังคับบัญชากดขี่โดยอยุติธรรมนั้นได้ด้วย ดังนั้นเสนาบดี กระทรวงกลาโหมและเสนาบดีกระทรวงทหารเรือในขณะนั้น จึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอ พระราชทานพระบรมราชานุญาตออกกฎหมายใหม่ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตราฎีกาด้วย ยุทธวินัย และการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๕ ขึ้นใช้บังคับ และให้ ยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งสองฉบับนั้นเสีย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินในปี พ.ศ.๒๔๗๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.๒๔๗๖ ขึ้นโดยคำแนะนำ และความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากขณะนั้นทั้งทหารบกและ ทหารเรือ ยังรวมเป็นกระทรวงเดียวกันอยู่ จึงสมควรให้กฎหมายฉบับเดียวกันบังคับแก่ทหารทั้งหมด พร้อมกับ ให้ยกเลิกกว่าด้วยยุทธวินัย และการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย และยกเลิกกฎหมายเดิมว่าด้วย อำนาจลงอาญาทหารเรือ โดยให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.๒๔๗๖ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๗๖ ตลอดจนถึงปัจจุบันนี้

ความเกี่ยวพันระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัด หรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ นอกจากนี้ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย รัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน อันเป็นการ รับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนคนไทย เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ แต่ในการบริหาร ราชการแผ่นดินแล้วบุคคลที่เข้ารับราชการซึ่งรวมถึงข้าราชการทหารด้วย บุคคลเหล่านี้นอกจากจะอยู่ภายใต้ บังคับแห่งกฎหมาย ทั่วไปแล้วยังต้องอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะต่างหากจากประชาชนทั่วไป เช่นทหาร ต้องตกอยู่ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเป็นต้น ด้วยเหตุนี้เองรัฐธรรมนูญทุกฉบับทั้งฉบับ ปัจจุบัน จึงได้บัญญัติรองรับในเรื่องนี้ไว้ใน มาตรา ๖๔ ว่า “บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ และข้าราชการอื่นของ รัฐ ฯลฯ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพวินัย หรือจรรยาบรรณ” ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในเรื่องวินัยสำหรับทหาร เพราะวินัยทหารเป็น รากฐานสำคัญ และเป็นมาตรการจำเป็น ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการเป็นส่วนรวมนั่นเอง

กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและความเกี่ยวพันกับกฎหมายอื่น

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีบทบัญญัติโดยตรง ที่มีผลบังคับต่อ กฎหมายวินัยทหาร คือ

๑. มาตรา ๖๔ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และ พนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้น แต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจรรยาบรรณ

๒. มาตรา ๖๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอัน สมควร ทั้งนี้ให้เป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ ข้อสังเกตจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ ทั้ง ๒ มาตรา เป็นการ ร้องรับ พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหารฯ ในส่วนที่ทหารต้องอยู่ภายใต้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับวินัยทหารไม่ว่า จะเป็น กฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังบัญญัติถึงสิทธิในการร้องทุกข์ของทหาร ซึ่งมี หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการร้องทุกข์ไว้โดยเฉพาะใน พ.ร.บ.วินัยทหารฯ ตั้งแต่มาตรา ๒๑ ถึง มาตรา ๓๑

ข. ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

ประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๕ เป็นกฎหมายที่กำหนดลักษณะโทษ และความผิดต่างๆ ที่เป็นการผิดทางอาญาในบางลักษณะ เพื่อลงโทษแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เหตุผลก็คือการที่ทหารกระทำผิดกฎหมายอาญาบ้านเมืองนั้น นอกจากจะเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ความผิดดังกล่าว มีลักษณะเป็นการละเว้นการอันควรประพฤติของฝ่ายทหารเจือปนด้วย จึงสมควรมีกฎหมายอาญาทหาร เพื่อลงโทษทหารให้หนักกว่าผู้กระทำผิดเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นคนธรรมดาสามัญ นอกจากนี้ ความผิดทางอาญาในทางทหารถือว่าเป็นความผิดวินัยกึ่งอาญาแผ่นดิน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๒๑/๒๔๙๕) สำหรับประมวลกฎหมายอาญาทหาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารมีหลายกรณีด้วยกัน กล่าวคือ

๑. ให้อำนาจลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดที่ใด ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๗ บัญญัติว่า ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ ทหารผู้กระทำผิดวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดใน หรือนอกราชอาณาจักร

๒. การกระทำความผิดกฎหมายอาญาทหารในบางลักษณะ ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ทางวินัยแทนการส่ง ตัวฟ้องศาลได้ การลงทัณฑ์ทางวินัยกับการลงโทษทางอาญานั้น แตกต่างกันอย่างชัดเจนทั้งในเรื่องเจตนารมณ์ของกฎหมาย และวิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด รวมทั้งผลที่มีต่อผู้กระทำผิด แต่ในความผิดตามกฎหมายอาญาทหารบางลักษณะกฎหมายนั้น ได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณาเห็นว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงทัณฑ์ ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหารทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘ และ ๙ คือ

มาตรา ๘ การกระทำความผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่า ด้วยวินัยทหารพิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้มีอำนาจลงทัณฑ์ตามมาตรา ๗ เว้นแต่ผู้มีอำนาจ แต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิด ไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้น ในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น

มาตรา ๙ ความที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ ให้ใช้ตลอดถึงความผิดลหุโทษและ ความผิดที่เปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย ตามปกติแล้วความผิดทุกมาตราที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทหารทุกมาตรา ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา ดังนั้นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้ย่อมถูกส่งตัวฟ้องศาล แต่ความในมาตรา ๘ บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า ถ้าเป็นความผิดตามมาตราใดมาตราหนึ่งรวม ๒๑ มาตรา ดังต่อไปนี้

- มาตรา ๒๑ นายเรือทำให้เรือซำรูดโดยประมาท
- มาตรา ๒๓ ทำให้เรือทหารซำรูด หรืออับปางโดยประมาท
- มาตรา ๒๔ ความผิดที่กระทำต่อเรือที่ใช้เดินในลำน้ำ
- มาตรา ๒๗ ทหารทำลาย หรือละทิ้งทรัพย์สินที่ใช้ในการยุทธ
- มาตรา ๒๘ สบประมาทธง
- มาตรา ๒๙ ทหารละทิ้งหน้าที่
- มาตรา ๓๐ ทหารขัดขืน หรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง
- มาตรา ๓๑ ทหารขัดขืน หรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจ
- มาตรา ๓๒ ทหารขัดขืน หรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ
- มาตรา ๓๓ ทหารขัดขืน หรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างองอาจ

มาตรา ๓๔ ทหารลัษยยาม หรือเมาสุรา

มาตรา ๓๕ ทหารไม่เอาใจใส่ หรือประมาทในหน้าที่

มาตรา ๓๖ ทำร้ายทหารยาม

มาตรา ๓๗ หมิ่นประมาท หรืออุ้เชื้อทหารยาม

มาตรา ๓๘ ทหารทำร้ายผู้ใหญ่เหนือตน

มาตรา ๔๑ ทหารแสดงความอาฆาต หรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตน

มาตรา ๔๒ ทหารกระทำการกำเริบ

มาตรา ๔๓ ทหารกระทำกำเริบโดยมีสาตราวุธ

มาตรา ๔๔ ทหารกระทำกำเริบแล้วเลิกไปโดยดี

มาตรา ๔๖ ทหารกระทำผิดฐานหนีราชการ

มาตรา ๔๗ ทหารปลอมปนทรัพย์สินของทหาร

หากผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งใน ๒๑ ลักษณะนี้ เป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ก็ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหารและผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยได้ แต่มีข้อยกเว้นไว้ว่าในความผิดดังกล่าว ถ้าผู้ที่มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดฟ้องศาลก็ต้องเป็นไปตามนั้น ทั้งนี้เพราะว่าอำนาจสั่งคดีในทางศาลทหาร เป็นอำนาจตามกฎหมายของผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการโดยตรง ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารในมาตราอื่นที่ไม่ได้ระบุเป็นข้อยกเว้นไว้ในมาตรา ๘ ผู้บังคับบัญชา ไม่มีอำนาจพิจารณาว่าเป็นความผิดเล็กน้อยไม่สำคัญ ยกตัวอย่างเช่นทหารกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา ๓๘ ฐานทำร้ายผู้บังคับบัญชา กรณีเช่นนี้ ทหารผู้กระทำความผิดจะต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร

หน้าที่ของทหาร (ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.2550 มาตรา 77) มีดังนี้ “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มี **กำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย** จำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อ **การพัฒนาประเทศ**

ความหมายของคำว่า “วินัยทหาร” และ “แบบธรรมเนียมทหาร”

“วินัยทหาร” คือการที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร (มาตรา ๔)

“แบบธรรมเนียมทหาร” ได้แก่ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนหนังสือต่างๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออก หรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็น และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ตัวอย่างของการกระทำผิดวินัยทหาร (มาตรา ๕)

วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืน ท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

๑. ตื้อ ชัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
๒. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
๓. ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
๔. ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร
๕. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่ราชการ
๖. กล่าวคำเท็จ
๗. ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

- ๘. ไม่ตัดเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิด ตามโทษานุโทษ
- ๙. เสพเครื่องทองของเมาจนถึงเสียกิริยา

- **ผู้ที่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร**

จากบทนิยามศัพท์ของคำว่าวินัยทหาร คือการที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร โดยมีได้มีคำจำกัดความของคำว่าทหารนั้น หมายถึงทหารประเภทใดบ้าง เนื่องจากทหารมีหลายประเภท โดยพิจารณาจาก พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗ ซึ่งแบ่งทหารออกเป็น ๔ ประเภท คือ

- ก. ทหารกองประจำการ** คือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการและได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะปลด
- ข. ทหารประจำการ** คือทหารซึ่งรับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งมีใช้ทหารกองประจำการ
- ค. ทหารกองเกิน** คือผู้ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึง ๓๐ ปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา ๑๖ หรือ ผู้ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกิน ตามมาตรา ๑๘ แล้ว
- ง. ทหารกองหนุน** ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ
 ๑. ทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ คือทหารที่ปลดกองประจำการโดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด หรือทหารกองเกิน ซึ่งสำเร็จวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วปลดเป็นกองหนุนตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๙๗
 ๒. ทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ คือทหารที่ปลดออกจากกองเกินตามมาตรา ๓๙ หรือปลดจากกองประจำการตามมาตรา ๔๐

เมื่อพิจารณาคณะสมบัติของทหารทั้ง ๔ ประเภท จะเห็นได้ว่าทหารที่ต้องอยู่ในบังคับ แห่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารตลอดเวลาที่รับราชการก็คือ "ทหารกองประจำการ และทหารประจำการ" ส่วนทหารกองเกินและทหารกองหนุนนั้น เป็นทหารที่ไม่ได้รับราชการทหาร และมีได้อยู่ประจำหน่วยทหาร จึงไม่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ยกเว้นในกรณีที่ทหารกองเกิน และทหารกองหนุนถูกเรียกเข้ารับราชการตามมาตรา ๓๖ กล่าวคือ เมื่อถูกเรียกพลเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมและในการระดมพล ต้องตกอยู่ในวินัยทหารเหมือนทหารกองประจำการ ดังนั้นในช่วงเวลาที่ถูกรับราชการกรณีดังกล่าว ทั้งทหารกองเกินและทหารกองหนุน ต้องตกอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเช่นเดียวกับทหารกองประจำการในฐานะเป็นผู้รับทัณฑ์สำหรับบุคคลที่มีใช้ทหาร แต่ต้องตกอยู่ในบังคับแห่งวินัยทหาร เพราะมีบทบัญญัติไว้ในตารางเทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์ และผู้รับทัณฑ์ในท้ายมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.วินัยทหารฯ ในฐานะเป็นผู้รับทัณฑ์ ได้แก่

๑. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร (นักเรียนนายร้อย, นักเรียนนายเรือ และนักเรียนนายเรืออากาศ)

๒. บุคคลผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการฝึกวิชาทหารโดยคำสั่ง ร.ม.ว.กท. ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร (พ.ร.บ.ส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ.๒๕๐๓ มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า นิสิต หรือนักศึกษา ที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กลาโหมกำหนด ในระหว่างที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารก็ให้ถือว่าเป็นทหารกองประจำการ)

๓.นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารประทวน (นักเรียนนายสิบ, นักเรียนจ่า และนักเรียนจ่าอากาศ)

ผู้บังคับบัญชา และผู้ใหญ่เหนือตน

ก. ความหมายของคำว่า “ผู้บังคับบัญชา”

“ผู้บังคับบัญชา” หมายความว่าผู้ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของทหาร ทั้งรับผิดชอบในความประพฤติ การฝึกสอน อบรม การลงทัณฑ์ ตลอดจนสั่งการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความดีความชอบแก่ทหารได้

ผู้บังคับบัญชาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. **ผู้บังคับบัญชาโดยตรง** มีอยู่คนเดียวคือ ผู้บังคับบัญชาที่อยู่ใกล้ชิดที่สุด สำหรับดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชา เช่นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของพลทหารในหมู่หนึ่งๆ ก็คือ ผบ.หมู่หนึ่งๆ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของ ผบ.หมู่ คือ ผบ.หมวด และผู้บังคับบัญชาโดยตรงของ ผบ.หมวด คือ ผบ.ร้อย เป็นต้น
๒. **ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น** หมายถึงผู้บังคับบัญชาตั้งแต่อันดับสูงถัดขึ้นไปจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง เช่น ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของพลทหารในหมู่หนึ่งๆ ได้แก่ ผบ.หมวด, ผบ.ร้อย, ผบ.พัน, ผบ.กรม, ผบ.พล, แม่ทัพ, ผบ.ทบ. และ รมว.กท. ซึ่งเป็นการเรียงลำดับจากต่ำไปหาสูง ตามตำแหน่งที่ปรากฏในตารางกำหนดชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ ทำยมาตรา ๑๐ ส่วนหน่วยทหารที่มีการจัดหน่วย และเรียกตำแหน่งไม่ตรงตามตำแหน่งดังกล่าว ให้พิจารณาจากอัตราการจัดของหน่วย และสายการบังคับบัญชาของหน่วยนั้นๆ เป็นหลัก ในการจัดลำดับชั้นของผู้บังคับบัญชา

ข. ความหมายของคำว่า “ผู้ใหญ่เหนือตน”

ผู้ใหญ่เหนือตน หมายความว่าผู้ที่มียศสูงกว่า หรือมีตำแหน่งสูงกว่าแต่ไม่มีอำนาจบังคับบัญชา เพียงแต่มีสิทธิในการว่ากล่าวตักเตือนผู้น้อยในทางที่ชอบ ทั้งนี้ผู้ใหญ่เหนือตนได้แก่ ผู้ที่อยู่ในสังกัดเดียวกัน แต่มิใช่ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่อยู่ในสังกัดเดียวกันแต่ต่างสายการบังคับบัญชา หรือผู้ที่อยู่ต่างสังกัด ต่างเหล่าทัพ เป็นต้น

ข้อสังเกต

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งรอง หรือผู้ช่วยของหัวหน้าส่วนราชการ หรือหน่วยใดๆ นั้น มักมีผู้เข้าใจไขว้เขวอยู่เสมอว่า ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงบ้าง เป็นผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นบ้าง ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะผู้ดำรงตำแหน่งรอง หรือผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยเหลือการบริหารงานของหัวหน้าส่วนราชการ หรือ ผบ.หน่วย นั้นๆ เท่านั้น

- **ทัณฑ์ทางวินัย มี ๕ สถาน (มาตรา ๘)**

ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหาร ให้มีกำหนดเป็น ๕ สถาน โดยเรียงจากเบาไปหาหนัก คือ

ก. ภาคทัณฑ์

ข. ทัณฑ์กรรม

ง. ชั่ง

จ. จำขัง

ภาคทัณฑ์ คือผู้กระทำความผิดมีความผิดอันควร ต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใดตั้งกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปรานี จึงเป็นแค่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏ หรือให้ทำทัณฑ์บนไว้ (สำหรับ “เหตุอันควรปรานี” ควรใช้เหตุที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายหมายอาญามาตรา ๕๖ เป็นแนวทางประกอบดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา)

ทัณฑ์ คือการให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำ ซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือ **กรรม** ปรับให้อยู่เวรยามนอกจากหน้าที่ประจำ โดยมีหลักเกณฑ์ในคำอธิบายท้ายตารางกำหนดทัณฑ์ว่า ทัณฑ์กรรมที่กำหนดไว้เป็นวันๆ หมายความว่า ทำทัณฑ์กรรมทุกๆ วัน จนกว่าจะครบกำหนดในวันหนึ่งนั้น ผู้ที่จะส่งลงทัณฑ์จะกำหนดทัณฑ์กรรมได้ไม่เกินกว่าวันละ ๖ ชั่วโมง แต่ถ้าให้อยู่เวรยามในวันหนึ่ง ต้องไม่เกินกำหนดเวลาการอยู่เวรยามตามปกติ ผู้ใดจะส่งลงทัณฑ์กรรม ต้องให้กำหนดให้ชัดเจนว่า ทัณฑ์กรรมกี่วัน และวันละเท่าใด (สำหรับผู้กระทำความผิดวินัยและเป็นผู้รับทัณฑ์สถานนี้ได้ คือ ผู้รับทัณฑ์ชั้น ช, ฉ ได้แก่ นักเรียนทหาร และพลทหาร)

กัก คือกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ตามแต่จะกำหนดให้

ขัง คือขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียว หรือรวมกันหลายคน แล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

จำขัง คือขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

- **ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัย (มาตรา ๑๐)**

ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยมี ๒ ประเภท คือ

ก. ผู้บังคับบัญชา (โดยตรงและตามลำดับชั้น) หรือ

ข. ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่ กห. ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อ กห., ทบ., ทร., หรือ ทอ.

กำหนด

หลักสำคัญก็คือ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเสียก่อนเป็นเบื้องต้น ในกรณีที่ผู้ส่งลงทัณฑ์คือผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง หรือผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น มักไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเป็นการสั่งโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับบัญชา

ส่วนผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจบังคับบัญชานั้น โดยปกติจะมีใช้ผู้บังคับบัญชา ดังนั้นการมอบอำนาจแก่ผู้ซึ่งมิใช่ผู้บังคับบัญชา ให้มีอำนาจเสมือนเป็นผู้บังคับบัญชา และมีอำนาจลงทัณฑ์ได้นั้น จะต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น เพราะหากการมอบอำนาจไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมายเสียแล้ว ก็เท่ากับมิได้มีการมอบอำนาจการกระทำการใดๆ หรือการสั่งการยอมเป็นการกระทำที่ปราศจากอำนาจ และไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย สำหรับการมอบอำนาจที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายกำหนดแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. การมอบอำนาจตามที่ กห.กำหนด ได้แก่

๑. ข้อบังคับ กห.ว่าด้วยการสั่งการและประชาสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๒๗

(ผนวก ก.) เป็นข้อบังคับที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการมอบอำนาจ ๓ กรณีคือ กรณีตำแหน่งว่างลงโดยยังไม่มี การแต่งตั้งผู้ใดดำรงตำแหน่งให้แต่งตั้งผู้รักษาราชการชั่วคราว, กรณีผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นครั้งคราว ให้แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนชั่วคราวและกรณีตำแหน่งว่างลงหรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่

ได้เป็นครั้งคราว แล้วยังมีได้แต่งตั้งข้าราชการผู้รักษาราชการ หรือรักษาราชการแทนให้ รอง, ผู้ช่วย หรือเสนานิการ ทำการแทนเป็นครั้งคราว ทั้งนี้ผู้รับมอบอำนาจดังกล่าว ย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่ตนรักษาราชการ รักษาาราชการแทน หรือทำการแทนนั้นๆ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามข้อบังคับ กห.

ฉบับนี้ เป็นหลักเกณฑ์โดยทั่วไป สำหรับทุกหน่วยงานใน กท. ที่ต้องยึดถือปฏิบัติ

๒. ข้อบังคับ กท. ว่าด้วยการศึกษาในต่างประเทศ พ.ศ.๒๕๒๗ เป็นข้อบังคับซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการปกครองบังคับบัญชาข้าราชการระหว่างศึกษาในต่างประเทศ กล่าวคือข้าราชการทหารที่ไปศึกษาในต่างประเทศ ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องอยู่ในระเบียบวินัย และปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหารทุกประการ และให้อยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารประจำประเทศนั้น หรือผู้ที่ กท. มอบอำนาจให้ปกครองบังคับบัญชาตั้งแต่วันรายงานตัว เมื่อเดินทางไปจนถึงจนกระทั่งเดินทางกลับ
๓. ระเบียบ กท. ว่าด้วยโรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๒๗ ซึ่งมีหลักเกณฑ์คือ โรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ (รร.ธน.) มีผู้บัญชาการโรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ (ผบ.รร.ธน.) เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบโดยเจ้ากรมพระธรรมนูญ (จก.ธน.) เป็นผู้บัญชาการโรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญโดยตำแหน่ง สำหรับผู้ที่เข้าศึกษาอบรมใน รร.ธน. ในระหว่างการศึกษาอบรม ผู้เข้าศึกษาอบรมนั้นคงอยู่ในสังกัดเดิม แต่ให้อยู่ในปกครองบังคับบัญชาของ ผบ.รร.ธน.

ข. การมอบอำนาจตามที่กองทัพบกกำหนด คือการมอบอำนาจตามระเบียบ ทบ. ว่าด้วยการมอบอำนาจบังคับบัญชา พ.ศ.๒๕๑๓ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการมอบอำนาจโดยสรุปดังนี้

๑. การมอบอำนาจบังคับบัญชา กระทำได้ ๓ วิธี คือ กระทำด้วยหนังสือ กระทำด้วยวาจา หรือกระทำด้วยเครื่องมือสื่อสาร
๒. กรณีที่มอบอำนาจบังคับบัญชา มีดังนี้
 - ก) ไปปฏิบัติราชการ
 - ข) ไปร่วมปฏิบัติราชการ
 - ค) ไปช่วยราชการ
 - ง) ไปศึกษาในประเทศ หรือต่างประเทศ
 - จ) ไปฝึกอบรมในสถานฝึกอบรมของทหาร
 - ฉ) ไปป่วยในโรงพยาบาลทหาร
 - ช) ไปพักในสถานพักผ่อนของทหาร
 - ซ) กรณีอื่นๆ
๓. การมอบอำนาจบังคับบัญชาบุคคล หรือส่วนราชการใดที่สังกัด ทบ. ให้แก่ บุคคล หรือส่วนราชการนอก ทบ. จะพิจารณาเป็นรายๆ ไป
๔. ผู้รับมอบอำนาจบังคับบัญชา มีอำนาจสั่งการตามข้อบังคับ กท. ว่าด้วยการสั่งการ และประชาสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๒๗
๕. การมอบอำนาจบังคับบัญชา ให้ผู้มอบอำนาจระบุให้ผู้รับมอบอำนาจ มีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับความชอบ การลงทัณฑ์ การลา หรือเรื่องอื่นๆ ได้ตามที่เหมาะสม
๖. การมอบอำนาจบังคับบัญชา ให้กำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดแห่งการมอบอำนาจไว้ด้วย

ค. การมอบอำนาจตามที่กองทัพเรือกำหนด คือการมอบอำนาจตามคำสั่ง ทร. ที่ ๓๑๑/๒๕๑๓ เรื่อง มอบอำนาจบังคับบัญชา ลง ๒๙ ต.ค.๑๓ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการมอบ อำนาจโดยสรุปดังนี้

๑. บุคคลที่ผู้บังคับบัญชาที่เป็น หน.ส่วนราชการขึ้นตรง ทร.ขึ้นไป สั่งให้ไปช่วยปฏิบัติราชการ รับการฝึก หรือศึกษาอบรมในส่วนราชการอื่นใน ทร. ให้ผู้นั้นอยู่ในบังคับบัญชาของ ผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่ตนไปช่วยปฏิบัติราชการ, รับการฝึก หรือศึกษาตลอดระยะเวลาที่ไปช่วยปฏิบัติราชการ รับการฝึก หรือศึกษาอบรม
๒. สำหรับบุคคลที่ถูกสั่งให้ไปช่วยปฏิบัติราชการต่างส่วนราชการขึ้นตรง ทร. หากมีความจำเป็นทางราชการ หน.ส่วนราชการขึ้นตรง ทร. ที่ผู้นั้นไปช่วยปฏิบัติราชการ จะสั่งให้ผู้นั้นไปขึ้นอำนาจบังคับบัญชาของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งชั้นรองของตน ซึ่งมียศอาวุโสสูงกว่าผู้ที่ไปช่วยปฏิบัติราชการนั้นก็ไว้
๓. อำนาจการบังคับบัญชาตาม ก. และ ข. หมายถึงอำนาจสั่งการในเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ราชการที่ได้รับมอบหมายให้ช่วยปฏิบัติราชการ รับการฝึก หรือศึกษาอบรมตลอดจนอำนาจในการลงทัณฑ์ การอนุญาต ลาภกิจ และลาป่วย

ง. การมอบอำนาจตามที่กองทัพอากาศกำหนด คือ การมอบอำนาจตามระเบียบ ทอ. ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชา พ.ศ.๒๕๒๖ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการมอบอำนาจโดยสรุปดังนี้

๑. “การปกครองบังคับบัญชา” หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในการปกครองดูแลหน่วยทหาร และกำลังพลที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนภายในขอบเขตของกฎหมาย และแบบธรรมเนียมที่กำหนดไว้ รวมทั้งอำนาจในการสั่งลงโทษ หรือลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย
๒. หน่วยแยกหรือหน่วยสมทบที่ไปอยู่ในเขตพื้นที่ของหน่วยขึ้นตรง ทอ. หรือหน่วยแยกที่ตั้ง ณ ต่างจังหวัด ให้อยู่ในการบังคับบัญชาของหน่วยขึ้นตรง ทอ. หรือหน่วยแยกที่เป็นเจ้าของเขตพื้นที่นั้น
๓. กำลังพลที่ไปปฏิบัติราชการหรือช่วยราชการในหน่วยขึ้นตรง ทอ. หรือหน่วยแยก ให้อยู่ในการปกครองบังคับบัญชาของหน่วยนั้น
๔. กำลังพลที่เข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาของ ทอ. ให้อยู่ในการปกครองบังคับบัญชาของสถานศึกษานั้น
๕. หน่วยขึ้นตรง ทอ. หรือหน่วยแยก หรือสถานศึกษาที่มีอำนาจปกครองบังคับบัญชา หากสั่งการในด้านการปกครองเกี่ยวกับการลงโทษ หรือลงทัณฑ์ทางวินัยแก่กำลังพลที่ไปปฏิบัติราชการ หรือช่วยราชการ หรือเข้ารับการศึกษาศึกษา ต้องแจ้งให้ต้นสังกัดผู้ต้องรับโทษ หรือรับทัณฑ์นั้นทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อสังเกต

แม้ว่าแต่ละหน่วยจะมีหลักเกณฑ์ในการมอบอำนาจแตกต่างกันไปบ้าง ก็เป็นเพียงการแตกต่างในรายละเอียดเท่านั้น ส่วนในหลักการและความมุ่งหมายนั้น ยังคงเป็นไปในแนวเดียวกันคือ เพื่อให้การมอบอำนาจบังคับบัญชาเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และเพื่อให้ผู้ได้รับมอบอำนาจสามารถใช้อำนาจบังคับบัญชาได้เช่นเดียวกับผู้บังคับบัญชานั้นเอง

การที่ผู้บังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดนั้น ต้องถือตามที่กำหนดไว้ในตารางเทียบชั้นตามมาตรา ๑๐ วรรคท้าย ดังนี้

ตารางเกณฑ์เทียบผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ตำแหน่งชั้น		เป็นผู้ ลงทัณฑ์ ชั้น	เป็นผู้ รับทัณฑ์ ชั้น
๑.	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	๑	
๒.	แม่ทัพ	๒	
๓.	ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลปืน	๓	
๔.	ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองปืน	๔	ก
๕.	ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๑	๕	ข
๖.	ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๒ ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ ผู้บังคับฝูงปืน	๖	ค
๗.	ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๓ ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๑	๗	ง
๘.	ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ ต้นเรือชั้น ๒ นายกราบเรือ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๒	๘	จ
๙.	ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๓	๙	ฉ
๑๐.	ผู้บังคับหมู่ นายต้อน	-	ช
๑๑.	นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร / บุคคลผู้ ซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการฝึกวิชาทหาร โดยคำสั่ง รมว.กท. ตามกฎหมายว่าด้วยการ ส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร	-	ซ
๑๒.	นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารประทวน ลูกแถว	-	ฌ

เพื่อสะดวกแก่การพิจารณาขอแยกเกณฑ์การเทียบชั้นตามตารางดังกล่าวให้ชัดเจน โดยแยกให้เห็นว่าผู้ลงทัณฑ์
ได้แก่ ผู้ดำรงในตำแหน่งใด และสามารถลงทัณฑ์ในชั้นใด ส่วนผู้รับทัณฑ์ได้แก่ผู้ดำรงในตำแหน่งใด และจะต้อง
รับทัณฑ์ในชั้นใดกล่าวคือผลจากการกำหนดชั้นของผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ (กำหนดเป็นตัวเลข) และการกำหนดชั้น
ผู้รับทัณฑ์ (กำหนดเป็นตัวอักษร) ตามตารางดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ทหารได้นั้นคือ
ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ระดับ รมว.กท. ลงมาจนถึง ผบ.หมวด (ลำดับ ๑-๙) เท่านั้น ส่วนลำดับ ๑๐ คือ ผบ.หมู่ แม้
จะมีตำแหน่งเป็นผู้บังคับบัญชาทหารระดับหมู่ก็ไม่มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ เพราะกฎหมายมิได้ระบุให้อำนาจไว้ ส่วน
ผู้ต้องรับทัณฑ์ทางวินัย กฎหมายระบุให้เป็นผู้รับทัณฑ์ได้ คือผู้มีตำแหน่งตั้งแต่ ผบ.กรม ลงมาจนถึงลูกแถว (ชั้น
ก.-ชั้น ฉ.) เท่านั้น จึงไม่อาจลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้มีตำแหน่งตั้งแต่ ผบ.พล ขึ้นไปได้ เพราะกฎหมายมิได้ระบุให้
เป็นผู้รับทัณฑ์

สำหรับตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์ และผู้รับทัณฑ์จะต้องใช้ประกอบกับตารางกำหนดทัณฑ์ ซึ่งอยู่ท้ายกฎหมายฉบับนี้ ทั้งนี้เพราะว่าการที่ผู้บังคับบัญชาชั้นใด มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้ทัณฑ์สถานใด และมีกำหนดเท่าใดนั้น จะต้องเป็นไปตามตารางกำหนดทัณฑ์ระบุไว้เท่านั้น ดังนั้นในการลงทัณฑ์ทางวินัยจะต้องใช้ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์ และผู้รับทัณฑ์ท้ายมาตรา ๑๐ ประกอบกับตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายกฎหมายฉบับนี้เสมอ

การเทียบตำแหน่งผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ (มาตรา ๑๑)

ในการลงทัณฑ์ทางวินัยนั้น ถ้าผู้สั่งลงทัณฑ์หรือผู้ต้องรับทัณฑ์นั้น มีตำแหน่งตรงตามที่กำหนดไว้ในตารางเทียบชั้นตามที่ปรากฏใน มาตรา ๑๐ วรรคท้ายแล้ว ย่อมไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ เพียงแต่ตรวจสอบตำแหน่งของผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ว่าตรงตามตำแหน่งใด ก็สามารถดำเนินการได้ตามตารางกำหนดทัณฑ์ ในส่วนที่มีปัญหา ก็คือกรณีที่ผู้สั่งลงทัณฑ์หรือ ผู้รับทัณฑ์มีตำแหน่งไม่ตรงตามตารางดังกล่าว เนื่องจากมีการจัดหน่วยที่แตกต่างกัน ในกรณีเช่นนี้ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับ กท.ว่าด้วยตำแหน่ง และการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๑ (ผนวก ข.)

ข้อพึงระลึกในการลงทัณฑ์

การลงทัณฑ์ทางวินัยเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย และเป็นไปในทางให้โทษแต่ผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นก่อนจะลงทัณฑ์ผู้ใด ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนแน่นอนว่าผู้รับทัณฑ์มีความผิดจริง โดยจะต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดทราบด้วยว่าได้กระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใดแล้วจึงสั่งลงทัณฑ์ ทั้งนี้ต้องระงับอย่าให้ลงทัณฑ์โดยโหดระจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ไม่มีความผิดโดยชัดเจนเป็นอันขาด (มาตรา ๑๓)

สำหรับทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด ต้องเป็นทัณฑ์สถานใดสถานหนึ่งในทัณฑ์ ๕ สถานเท่านั้น ห้ามมิให้คิดทัณฑ์ขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๙ วรรคท้าย)

ในการสั่งลงทัณฑ์แต่ละสถานนั้น ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาแต่ละชั้นมีอำนาจในการสั่งลงทัณฑ์แต่ละสถาน เช่น กัก ชัง หรือจำขัง มีกำหนดลดหลั่นกันไป โดยยึดถือตำแหน่งของผู้รับทัณฑ์มาประกอบ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายกฎหมายนี้ (มาตรา ๑๐ วรรคสอง) อีกทั้งยังต้องยึดถือตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ท้ายมาตรา ๑๐ เป็นหลักพิจารณาว่าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาในตำแหน่งใด ที่เป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใดบ้าง และผู้อยู่ในบังคับบัญชาตำแหน่งใดสามารถเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดบ้าง (มาตรา ๑๐ วรรคสาม) ซึ่งเท่ากับเป็นการบังคับว่าผู้บังคับบัญชาแต่ละลำดับชั้นมีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ได้เฉพาะที่กฎหมายกำหนดไว้ อันเป็นการจำกัดทั้งกำหนดเวลามาตรา ๕ (๑) คือ ชดชืน หรือละลาย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาในการลงทัณฑ์ และจำกัดทั้งวิธีการในการลงทัณฑ์ไว้โดยชัดเจน ว่าจะต้องอยู่ในอำนาจของตนเท่านั้น

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความผิดบางลักษณะที่มืองค์ประกอบคล้ายกัน : **ฐานขัดคำสั่ง**

พ.ร.บ. วินัยทหาร	ป.อาญาทหาร
มาตรา ๕ (๑) ดื้อ ขัดขืน หรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา	มาตรา ๓๐ ผู้ใดเป็นทหาร และมันขัดขืน หรือละเลยมิกระทำตามคำสั่ง

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความผิดบางลักษณะที่มืองค์ประกอบคล้ายกัน : **ฐานละทิ้งหน้าที่**

มาตรา ๕ (๕) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

พ.ร.บ. วินัยทหาร	ป.อาญาทหาร
มาตรา ๕ (๕) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ	มาตรา ๒๙ ผู้ใดเป็นทหาร ท่านใช้ให้อยู่ยามรักษาการณ์ก็ดี ท่านมอบหมายให้กระทำตามบังคับ หรือคำสั่งอย่างใดๆ ก็ดี และถ้ามันละทิ้งหน้าที่นั้นเสีย

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะความผิดตามกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ดังกล่าวมีข้อพิจารณา ดังนี้

ก. ความผิดฐานขัดคำสั่งที่ถือว่าเป็นความผิดต่อประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น ตามมาตรา ๔ บัญญัตินิยามศัพท์คำว่า “คำสั่ง” หมายความว่าบรรดาข้อความที่ซึ่งผู้บังคับบัญชาทหารผู้ถืออำนาจอันสมควรเป็นผู้สั่งไปโดยสมควรแก่กาลสมัย และชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย คำสั่งเช่นว่านี้ ท่านว่า เมื่อผู้ได้รับคำสั่งนั้นได้กระทำตามแล้ว ก็เป็นอันหมดเขตของการที่สั่งนั้น จากบทนิยามศัพท์ดังกล่าว “คำสั่ง” ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มืองค์ประกอบดังนี้

๑) เป็นคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชา เป็นผู้สั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒) คำสั่งเช่นว่านี้ ถ้าได้กระทำตามแล้วก็เป็นอันหมดเขตของการสั่งนั้น ซึ่งหมายความว่า เป็นคำสั่งที่มีระยะเวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดมิใช่คำสั่งที่มีลักษณะต้องปฏิบัติตลอดไป

ดังนั้น ถ้าคำสั่งใดที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สั่ง และคำสั่งมีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้ได้บังคับบัญชาที่ได้รับทราบคำสั่งแล้วขัดขืน ละเลย ไม่กระทำตามคำสั่ง ก็เป็นความผิดต่อประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งเป็นคำสั่งที่มีลักษณะเจาะจง เช่น สั่งให้ใครทำอะไร หรือปฏิบัติอะไร โดยคำสั่งดังกล่าวต้องมีการปฏิบัติ และมีการสิ้นสุด เมื่อผู้ได้รับคำสั่งได้ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว ถือว่าเสร็จสิ้นภารกิจที่ได้รับคำสั่ง แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ซึ่งขัดขืนละเลยไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มี ความผิดฐานขัดคำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร นอกจากนี้ในกรณีนี้ผู้บังคับบัญชาสั่งห้ามมิให้ผู้ได้บังคับบัญชา กระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้แล้ว ถ้ามีการฝ่าฝืนก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานขัดคำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร เช่น คำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งห้ามมิให้ยิงปืนในหมู่บ้านโดยไม่เห็นเหตุอันควร การที่จำเลยฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว ไม่เป็น

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร เพราะถึงแม้ผู้บังคับบัญชามิได้มีคำสั่ง จำเลยก็มีหน้าที่ต้องดเว้นไม่ฝ่าฝืนกฎหมายในเรื่องนี้อยู่แล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าคำสั่งนี้ได้สั่งเพื่อประโยชน์ในราชการตามหน้าที่ของผู้สั่งแต่อย่างใด คำสั่งนี้จึงไม่เป็นคำสั่งตามความหมายของมาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ดังนั้นความผิดฐานขัดคำสั่งในกรณีนี้ จึงต้องตีความ “คำสั่ง” โดยเคร่งครัดตามบทนิยามศัพท์ เพราะเป็นความผิดทางอาญา

ข. ส่วนความผิดฐานขัดคำสั่งที่ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหารไม่มีบทนิยามศัพท์อธิบายคำว่า คำสั่งไว้ชัดเจน เช่นความผิดทางอาญา ดังนั้นหากผู้บังคับบัญชามิได้มีคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้เป็นการสั่งการแก่ทหารทั่วไป ซึ่งคำสั่งนั้นมีได้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงต่อทหารผู้ใดผู้หนึ่ง ทั้งยังเป็นคำสั่งที่ใช้ได้ตลอดไปโดยไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด ยกเว้นจะมีการยกเลิก เช่นนี้ ทหารที่ขัดขึ้นละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งในลักษณะหลังนี้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหาร แต่ไม่เป็นความผิดอาญา เช่น คำสั่ง กท. ที่ ๑๔๔/๓๕ เรื่อง จำกัดการเสพสุราของข้าราชการ ลง ๑๗ ก.พ.๓๕ (ผนวก ก.) ซึ่งใช้บังคับแก่ข้าราชการทหาร และลูกจ้าง โดยมีคำสั่งเกี่ยวกับการจำกัดการเสพสุรา เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่นิยมการเสพสุราไปก่อคดีอาญา อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเกียรติแก่ทางราชการ

ค สำหรับความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ในส่วนของกฎหมายวินัยทหาร บัญญัติว่าการละทิ้งต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งหมายถึงหน้าที่ราชการที่ได้รับมอบ อันเป็นความหมายที่กล่าวไว้กว้างๆ แต่ในส่วนของกฎหมายอาญาทหาร บัญญัติว่า ทหารซึ่งเป็นยามรักษาการณ์ หรือได้รับมอบหมายให้กระทำตามบังคับหรือคำสั่งอย่างใดๆ ถ้าละทิ้งหน้าที่นั้นเสีย ดังนั้น คำว่าละทิ้งหน้าที่ในความหมายของกฎหมายอาญาทหาร จึงหมายรวมถึงหน้าที่ยามรักษาการณ์ หน้าที่ที่ได้รับมอบให้ทำตามบังคับหรือทำตามคำสั่งอย่างใดๆ แล้วได้ละทิ้งหน้าที่ไปอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงถือเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาทหาร เมื่อพิจารณาถึงลักษณะความผิดทางอาญา ซึ่งบัญญัติไว้เฉพาะส่วนการละทิ้งหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ได้กล่าวไว้กว้างๆ โดยมีได้เจาะจงแต่ก็มีข้อความคล้ายคลึงกับความผิดทางอาญา การที่จะพิจารณาว่าละทิ้งหน้าที่อย่างใดเป็นความผิดทางวินัย และละทิ้งหน้าที่อย่างใดเป็นความผิดทางอาญา ก่อนอื่นต้องพิจารณาว่าหน้าที่นั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดหรือไม่ประการต่อมา ผลการละทิ้งหน้าที่ก่อให้เกิดผลเสียหายเล็กน้อย หรือเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทางราชการ ซึ่งถ้าเป็นหน้าที่ที่ไม่สำคัญ และการละทิ้งหน้าที่ไปไม่ก่อให้เกิดผลเสียหาย หรือเสียหายเพียงเล็กน้อย ก็เป็นเพียงความผิดต่อวินัยทหาร แต่ถ้าหากเป็นหน้าที่ที่มีความจำเป็น และสำคัญ ทั้งผลของการละทิ้งหน้าที่ไปนั้นทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทางราชการแล้ว ย่อมเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาทหาร

การกระทำอย่างไรที่ถือว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ

จะต้องพิจารณาถึง “การกระทำผิด” เป็นอันดับแรก และพิจารณาถึง “ผลที่เกิดขึ้น” จากการกระทำนั้นเป็นลำดับต่อมา ถ้าการกระทำผิดเป็นเรื่องสำคัญ และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นส่งผลเสียหายต่อทางราชการอย่างร้ายแรงเช่นนี้ ย่อมไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญ ผู้บังคับบัญชาไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๘ มาลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดได้ จะ ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดในทางอาญาต่อไป ยกตัวอย่างเช่น ความผิดตาม

ประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา ๒๑ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นนายเรือ ท่านใช้ให้ควบคุมเรือของทหาร และกระทำการหรือปล่อยให้เรือชำรุด หรืออับปางด้วยความประมาท ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี” ซึ่งการกระทำตามมาตรานี้ก็คือ นายเรือควบคุมเรือของทหารโดยประมาท แล้วกระทำหรือปล่อยให้เรือชำรุด ผลของการกระทำคือ ถ้าเรือนั้นชำรุดเสียหายไม่มาก ก็ย่อมพิจารณาได้ว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ แต่ถ้าการควบคุมเรือโดยประมาทนั้น เป็นผลให้เรืออับปางเสียหายทั้งลำ เกิดผลเสียหายนับล้านบาท เช่นนี้ย่อมพิจารณาได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ และไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย [1]

เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาว่า ความผิดทางอาญาบางลักษณะเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญก็ให้ลงทัณฑ์ได้นั้น มิได้เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำผิด แต่เป็นการช่วยเหลือในด้านการปกครองบังคับบัญชาทหาร อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา ๘ มีข้อบัญญัติยกเว้นไว้ว่า ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือในศาลพลเรือนตาม กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารก็ให้เป็นไปตามนั้น เพราะผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการคือผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งได้รับมอบพระราชอำนาจจากพระมหากษัตริย์ ให้เป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนตุลาการศาลทหารชั้นต้น [2] อันได้แก่

ก. ผบ.จทบ. เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาล จทบ.

ข. ผบ.มทบ. เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาล มทบ.

ค. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร

ง. รมว.กท. เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ ศาลทหารกรุงเทพ ฯ (ศท.ก.ท.) [3]

จากข้อยกเว้นดังกล่าวจะเห็นว่า การที่จะชี้ขาดว่า การกระทำผิดอย่างไรเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ หรือไม่หรือควรส่งคดีฟ้องศาลนั้น กฎหมายมุ่งหมายให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้นในทางปฏิบัติ จึงเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการทหาร เพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการเป็นผู้วินิจฉัย โดยผู้บังคับบัญชาหาควรวินิจฉัยสั่งการเสียเองไม่ การที่ผู้บังคับบัญชาส่งลงทัณฑ์ ทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดในลักษณะตามมาตรา ๘ ไปก่อนนั้น หาได้ตัดอำนาจผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการในการที่จะส่งตัวผู้กระทำผิดไปดำเนินคดียังศาลทหารได้ เพราะความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาและผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ เป็นผู้ได้รับมอบพระราชอำนาจ ในด้านศาลทหารโดยเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น จำเลยมีหน้าที่เป็นนายสิบเวรกองร้อย ในระยะเวลาอันเป็นหน้าที่ราชการของจำเลย จำเลยได้ละทิ้งหน้าที่ออกจากกองร้อยไป ระหว่างที่จำเลยได้ละทิ้งหน้าที่ไปนั้น ได้มีคนร้ายลักเอาปืนกลเบาไป ๕ กระบอก ทำให้ผู้บังคับกองร้อยและผู้บังคับกองพัน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลยเห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานผิดวินัย จึงลงทัณฑ์ขังจำเลย ๑๕ วัน เมื่อจำเลยต้องขังครบ ๑๕ วันแล้ว เจ้าหน้าที่กองร้อยรับตัวออกจากเรือนจำ ครั้นต่อมาได้ทำการสอบสวนและฟ้องจำเลยเป็นคดีขึ้น ศาลฎีกาพิเคราะห์ว่า ความผิดของจำเลยต้องด้วยประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา ๒๙ (๓) การที่จำเลยเป็นสิบเวรกองร้อยแล้วละทิ้งหน้าที่ไป ในระหว่างจำเลยละทิ้งหน้าที่ไปได้มีคนร้ายลักเอาปืนกลเบา ไปถึง ๕ กระบอก ย่อมไม่ใช่เป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ เพราะปืนกลเบา ๕ กระบอกนั้นมีราคาสูง ปืนเป็นอาวุธสำคัญของทหาร คำสั่งลงทัณฑ์นั้น จะอนุโลมเป็นการเปรียบเทียบคดีไม่ได้ และไม่ตัดอำนาจผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการที่สั่งให้ฟ้องจำเลย [4]

คำว่า “ให้ส่งตัวผู้กระทำผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร” นั้น หมายความว่า เป็นคดีที่ต้องดำเนินคดีในศาลทหาร หรือศาลพลเรือนที่ทำหน้าที่เป็นศาลทหาร ในกรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก ได้มีประกาศให้ศาลพลเรือนที่อยู่ในพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ.๒๕๒๘

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงออกข้อบังคับนี้ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ.๒๕๒๘

ข้อ ๒. ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ให้ยกเลิก ๓.๑ ข้อบังคับทหารที่ ๕/๙๑๐๓/๒๔๗๕ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๗๕ ว่าด้วยระเบียบการลงอาชญาทหารขาดหนีราชการ

๓.๒ คำสั่งทหารที่ ๒๑๙/๑๓๙๑๘ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๙ เรื่อง แก้อำนาจบังคับทหารฯ

๓.๓ คำสั่งทหารที่ ๔๖/๒๔๗๔ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๘๘ เรื่อง แก้อำนาจบังคับทหารฯ

๓.๔ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบการลงอาชญาทหาร ขาดหนีราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๐๒

บรรดาข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่มีกำหนดไว้แล้วในข้อบังคับนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ ให้ใช้ข้อบังคับนี้แทน

ข้อ ๔. ในข้อบังคับนี้

๔.๑ "ทหาร" หมายความว่า ทหารกองประจำการตามกฎหมาย ว่าด้วยการรับราชการทหาร

๔.๒ "ทัณฑ์" หมายความว่า ทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

๔.๓ "ในเวลาไม่ปกติ" หมายความว่า ในเวลาที่มี การรบ สถานะสงครามหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

๔.๔ "ในเวลาปกติ" หมายความว่า เวลาอื่นที่มีได้มี การรบ สถานะสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

๔.๕ "ขาดราชการ" หมายความว่า ขาดจากหน้าที่ราชการดังต่อไปนี้

๔.๕.๑ ขาดไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตร์ หรือ

๔.๕.๒ ขาดไม่ถึง ๓ วัน ในเวลาไม่ปกติ หรือ

๔.๕.๓ ขาดโดยมิได้รับอนุญาต หรือเมื่อพ้นกำหนดอนุญาตลาในเวลาปกติยังไม่ถึง ๑๕ วัน

๔.๖ "หนีราชการ" หมายความว่า ขาดจากหน้าที่ราชการดังต่อไปนี้

๔.๖.๑ ขาด ๒๔ ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตร์ หรือ

๔.๖.๒ ขาด ๓ วัน ในเวลาไม่ปกติ หรือ

๔.๖.๓ ขาดโดยมิได้รับอนุญาต หรือเมื่อพ้นกำหนดอนุญาตลาในเวลาปกติ ๑๕ วัน หรือ

๔.๖.๔ ขาดโดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหารทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศไปจากที่ตั้ง หรือคำสั่งเรียกระดมพล

ข้อ ๕. การลงทัณฑ์ตามข้อบังคับนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์ได้ แต่ละครั้งที่ขาดราชการ หรือหนีราชการตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ แต่ต้องไม่เกินอัตรากำหนดทัณฑ์สูงสุดตามกฎหมายว่า ด้วยวินัยทหาร

ข้อ ๖. การนับครั้งขาดราชการ หรือหนีราชการ และการคำนวณวันลงทัณฑ์ ให้ถือเกณฑ์ดังนี้

๖.๑ ถ้าหนีราชการให้นับครั้งเฉพาะในการหนีราชการ

๖.๒ ถ้าขาดราชการให้นับครั้งหนีราชการรวมกับครั้งที่ขาดราชการด้วย

๖.๓ การขาดราชการไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง ในเวลาปกติ ไม่ให้นับเป็นครั้ง และไม่ต้องลงทัณฑ์ตามข้อบังคับนี้

๖.๔ การคำนวณวันลงทัณฑ์ ถ้ามีเศษของวันให้ตัดออก

ข้อ ๗. ทหารซึ่งขาดราชการหรือหนีราชการในเวลาปกติ ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติดังต่อไปนี้

๗.๑ ขาดราชการแล้วกลับเอง

ครั้งที่ ๑ ทำทัณฑ์กรรมไม่เกิน ๓ วัน

ครั้งที่ ๒ ชั่ง กิ่งจำนวนวันที่ขาดราชการ

ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อไป ชั่งเท่าจำนวนวันที่ขาดราชการ

๗.๒ หนีราชการแล้วกลับเอง ครั้งที่ ๑ จำขัง ๑ ใน ๔ ของจำนวนวันที่หนีราชการ

ครั้งที่ ๒ จำขัง กิ่งจำนวนวันที่หนีราชการ

ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อไป จำขังเท่าจำนวนวันที่หนีราชการ

๗.๓ ขาดราชการหรือหนีราชการแล้วถูกจับตัวส่ง ถ้าต้องมีผู้ติดตามจับตัวส่ง หรือเจ้าพนักงานจับตัวส่ง ให้ลงทัณฑ์สองเท่าของอัตราที่กำหนดไว้ใน ๗.๑ หรือ ๗.๒ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๘. ทหารซึ่งขาดราชการในเวลาไม่ปกติ ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติดังต่อไปนี้

๘.๑ ครั้งที่ ๑ ชั่งเท่าจำนวนวันที่ขาด

๘.๒ ครั้งที่ ๒ ชั่งสองเท่าของจำนวนวันที่ขาด

๘.๓ ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อไป ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงทัณฑ์ชั่ง ตามสมควรแก่ความผิด แต่ทัณฑ์ที่จะลงต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ใน ๘.๒

ข้อ ๙. ทหารซึ่งหนีราชการในเวลาไม่ปกติ ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติดังต่อไปนี้

๙.๑ ครั้งที่ ๑ ไม่เกิน ๓๐ วัน ถ้ากลับเองให้ลงทัณฑ์จำขัง เท่าจำนวนวันที่หนีถ้าถูกจับตัว ส่งให้ลงทัณฑ์จำขังสองเท่าของจำนวนวันที่หนี

๙.๒ ครั้งที่ ๑ เกินกว่า ๓๐ วัน หรือครั้งที่ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวผู้นั้นไปฟ้องศาล เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควรได้รับความปรานีเป็นกรณีพิเศษ ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งลงทัณฑ์ตามสมควรแก่ความผิด แต่ทัณฑ์ที่จะลงต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ใน ๙.๑

๙.๓ ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อไป หรือหนีราชการโดยเจตนา จะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหาร ทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ ไปจากที่ตั้งก็ดีให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวผู้นั้นไปฟ้องศาล

ข้อ ๑๐. ทหารซึ่งหนีราชการในกรณีต่อไปนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวไปฟ้องศาล

๑๐.๑ เมื่อคำนวณวันลงทัณฑ์จะต้องรับทัณฑ์จำขังเกินกว่า ๖ เดือน หรือ

๑๐.๒ หนีราชการไปแล้วมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดในทอาญาอย่างอื่นรวมอยู่ด้วย

ข้อ ๑๑. ทหารซึ่งหนีราชการจนคดีขาดอายุความสำหรับความผิดฐานหนีราชการแล้ว ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ หรือพ้นราชการทหารประเภทที่ ๒ แล้วแต่กรณี ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร โดยไม่ต้องส่งลงทัณฑ์ ความในวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับสำหรับผู้ซึ่งหนีราชการจนคดีขาดอายุความ สำหรับความผิดฐานหนีราชการแล้ว แต่ผู้บังคับขายังมิได้ดำเนินการลงทัณฑ์ หรือลงทัณฑ์ แล้วแต่ผู้กระทำความผิดยังรับทัณฑ์ไม่ครบกำหนดด้วย

ข้อ ๑๒. ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งเข้ารับราชการในการระดมพลถ้าขาดราชการ หรือหนีราชการ ให้ลงทัณฑ์ตามข้อ ๕ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ และข้อ ๙ โดยอนุโลม

หากเข้ารับราชการในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม ถ้าขาดราชการ หรือหนีราชการ ให้ลงทัณฑ์เช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง แต่ไม่เกินกว่า ๓ เดือน แต่ถ้าหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการระดมพล หรือในการเรียกระดมพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อทดลองความพร้อม อันเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ซึ่งต้องดำเนินคดีในชั้นศาล ผู้บังคับบัญชาจะลงทัณฑ์ตามข้อบังคับนี้มิได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๒๘

(ลงชื่อ) พลเอก ป. ดิณสุลานนท์

(เปรม ดิณสุลานนท์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

หน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ มีดังนี้ “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ”

พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการ กห. พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๐ กระทรวงกลาโหม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

- (๑) สำนักงานรัฐมนตรี
- (๒) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (๓) กรมราชองครักษ์
- (๔) กองทัพอากาศ

มาตรา ๑๕ กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

มาตรา ๓๔ วรรค ๑ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อการรบ หรือการสงคราม การปราบปรามการกบฏ ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยความเห็นชอบของสภากลาโหม มีอำนาจ กำหนดหน่วยงาน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางทหาร และกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ทางทหาร ได้ตามความเหมาะสมแก่การปฏิบัติภารกิจ

เมื่อการรบ หรือการสงคราม หรือการปราบปรามการกบฏสิ้นสุดลง หรือมีการยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยความเห็นชอบของสภากลาโหม พิจารณาสั่งยกเลิกหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ทางทหารที่ได้กำหนด หรือแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง

“ภาษาบอกเชื้อชาติ กิริยาบอกสกุล วินัยและมารยาท บอกถึงจิตสำนึกในความเป็นทหาร”

๑. มารยาททางทหาร หมายถึง

“การที่ทหารจะต้องประพฤติ ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียม และประเพณีของทหาร”

ผู้ที่ต้องปฏิบัติตามมารยาททางทหารมีจำนวน ๓ กลุ่ม ในบางกลุ่มอาจมีสถานะอย่างหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่ง สถานะก็ได้ โดยสามารถเป็นทั้งผู้บังคับบัญชา, ผู้ใต้บังคับบัญชา, ผู้ใหญ่ หรือผู้น้อย ประกอบด้วย

๑. นายทหารชั้นสัญญาบัตร
๒. นายทหารชั้นประทวน
๓. ลูกจ้างประจำ ชั่วคราว และพนักงานราชการ

๒. มารยาทสำคัญที่ควรประพฤติและปฏิบัติ

ข้อบกพร่องจากการประพฤติและปฏิบัติอยู่เป็นประจำส่วนใหญ่จะมาจากสาเหตุหลัก อาทิ เช่น ไม่รู้เพราะไม่มี คนสอน คิดว่าถูกเลยปฏิบัติเห็นตัวอย่างที่ผิดแล้วคิดว่าถูก ไม่สนใจ หูตาไม่ไว เพิกเฉยละเลย ไม่สนใจที่จะ ปฏิบัติเพราะใจไม่อยากเป็นทหาร รู้แต่สิทธิ แต่ไม่รู้หน้าที่

ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทุกระดับไม่ว่ากล่าวตักเตือน เพราะไม่ทราบการปฏิบัติที่ถูกต้องจริง กลัวลูกน้องจะ เกลียด ชูระไม่ใช่ ขาดความใส่ใจ ที่สำคัญคือการออกคำสั่ง หรือการออกเป็นกฎ เพื่ออนุโลมให้เกิดการปฏิบัติที่ ขัดต่อแบบธรรมเนียม และประเพณีของทหารที่มีมาช้านานอยู่เนืองนิจ ซึ่งเป็นตัวที่บ่อนทำลายระบบอย่าง ถาวร และสมบูรณ์แบบโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากไม่มีระยะเวลาที่สิ้นสุด สรุปตัวอย่างที่สำคัญสมควรยึดถือและ ปฏิบัติ เช่น

มารยาทการแต่งกายของทหาร

1	เครื่องหมายหรือกระดุมที่เป็นโลหะหรือดินทอง ซึ่งใช้ประกอบเครื่องแบบต้องเป็นเงาอยู่เสมอ
2	ควรแต่งกายให้ถูกต้องตามเหล่าทัพที่ตนสังกัดไม่ควรให้กระเป๋ามีฝาทางเข็มขัดยาว หัวเข็มขัดหมองหรือสีก ไม่ติดแพรแถบและป้ายชื่อ
3	เสื้อมัดตัวในควรเป็นคอแหลมสีขาวหรือสีอื่นใดก็ได้ แต่ต้องไม่ให้เห็นคอเสื้อด้านใน และไม่ให้เห็น แขน เสื้อชั้นในแลบออกมาเกินกว่าแขนเสื้อ ส่วนชุดฝึกให้สวมใส่เสื้อในสีพราง หรือสีเขียวเท่านั้นคอแหลม (เว้น ทร.

	ใส่เสื้อคอกลมสีขาว)
4	การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากสวมใส่ชุดคอปิดหรือเสื้อคอพับ ควรประดับ ให้แนวบนของแพรแถบอยู่ต่ำกว่าแนวรัศมีเสื้อเม็ดที่หนึ่งประมาณ ๑ ซม. ส่วนตราให้คล้องคอ โดยให้แพรแถบไว้ในคอเสื้อชั้นนอก
5	ให้ข้าราชการกลาโหมประจำการ, นักเรียนทหาร, ทหารกองประจำการคนงาน หรือลูกจ้างในสังกัด กท. ติดป้ายชื่อ ที่มีพื้นป้ายสีดำมีเส้นขอบสีขาว มีตัวอักษรบรรจงสีขาวสูง ๐.๗ ซม. ติดตรงกึ่งกลางเหนือ กระจับปายของเสื้อด้านขวาประมาณ ๑ ซม.หรือกรณีเสื้อไม่มีกระจับปาย บนให้ติดกึ่งกลางอกเสื้อด้านขวาสูง แต่พองาม (เว้นนายทหารชั้นนายพล ไม่ต้องติดป้ายชื่อก็ได้)
6	รองเท้าทุกแบบต้องมีส้น สูงไม่เกิน ๖ ซม. สำหรับทหารหญิง และไม่เกิน ๗ ซม. สำหรับทหารชาย (ต้องไม่มีริ้ว และลวดลาย)
7	เสื้อคลุมสีต้องตามเหล่าทัพ (ทบ. สีกากี้แกมเขียว, ทร.และ ทอ. สีน้ำเงินดำ) ใช้สวมทับเครื่องแบบ ประดับ เฉพาะ เครื่องหมายยศเท่านั้น มีอินทรีนูนอ่อนนบอกชั้นยศที่ป่าปากด้วยไหม หรือด้ายสีเหลือง เฉพาะ นายทหารชั้นสัญญาบัตรทุกชั้นยศ และนายทหารชั้นประทวนชั้นยศจ่า นายสิบให้ใช้เครื่องหมายยศ เช่นเดียวกับชุดปฏิบัติงานปกติ ประดับที่แขนเสื้อข้างซ้าย กึ่งกลางระหว่างศอกกับไหล่ และพันจ่าทหารเรือ ให้ติดยศที่ชายคอเสื้อกันหนาว ให้มุมบั้งอยู่ด้านบน ยศจ่าให้มุมบั้งอยู่ด้านล่าง วัตถุประสงค์ใช้สวมใส่ใน ขณะที่มีอากาศหนาว และให้รัดซิบที่อกเสื้อกันหนาวถึงกระดุมเม็ดที่ ๒ ของเครื่องแบบที่สวมทับ (เสื้อกัน หนาวอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าว ห้ามนำมาสวมใส่ประกอบเครื่องแบบ ถือว่าผิดระเบียบของทางราชการ)
8	ทหารชายหมวด คราตองโกน จอนตองกัน ผมตองหวี เครื่องหมายและรองเท้าต้องมันเป็นเงาอยู่เสมอ (เว้นชั้นยศ พ.ต., น.ต. สามารถไว้หมวดได้ แต่ต้องตกแต่งให้เรียบร้อย)
9	ทหารชายทรงผมต้องตัดให้เรียบร้อยเหมาะสม ไม่ปล่อยให้ยาวรุงรัง
10	ในขณะที่ใส่เครื่องแบบ ห้ามทหารสะพายกระเป๋าหรือเป้ตามสมันิยมทุกชนิด
11	การพกพาโทรศัพท์เคลื่อนที่ ให้ใช้สีกลมกลืนกับเครื่องแบบ ห้ามใช้สีฉูดฉาด ซองโทรศัพท์ ควรใช้สีดำ สีน้ำ เงินดำ หรือสีกลมกลืนกับเครื่องแบบ

ข้อห้ามสำหรับทหารหญิง และลูกจ้างในเวลาแต่งเครื่องแบบ เช่น

1	ห้ามมิให้แต่งหน้า ทาปาก เขียนคิ้วให้เข้มหรือสีฉูดฉาดเกินควร นอกจากใช้แป้งผัด และทาปากเพียงบางๆ เท่านั้น
---	---

2	ไม่สวมใส่ต่างหูที่มีห้อยระย้า โดยใส่ต่างหูได้เพียงรูเดียวต่อหู ๑ ข้าง ส่วนสร้อยข้อมือนั้น ไม่นอนุญาตให้สวมใส่
3	สวมแหวนได้ไม่เกิน ๑ วง
4	ไม่ปล่อยให้ผมให้ยาวประป่า หรือปรกอินทรธนู หากไว้ผมยาวต้องขมวดปลายผม ให้เรียบร้อยไม่ใช่ขมวดหรือมัดแบบขอไปที เพราะจะทำให้ดูแต่งกายไม่เรียบร้อยสมกับเครื่องแบบที่ตนสวมใส่
5	ห้ามไว้ผมทรงม้า (ผมปรกหน้า) ผมเปีย ผมแกละ ผมทรงหางม้า หรือทรงอื่นที่ไม่สุภาพ หรือตามสมัยนิยมจนเห็นเด่นชัด
6	ห้ามใช้ครีมแต่งผม หรือสารอื่นใดให้ทรงผมมองดูแล้วเหมือนผมเปียกตามสมัยนิยม
7	หากจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ตกแต่งทรงผมก็ควร ใช้กิ๊บ หนีบ หรือโบว์ผูกผมขนาดเล็กที่เป็นสีดำ (สีเดียวกับผม)
8	ไม่ควรใส่กระโปงสั้นเหนือเข่า (ยาวปิดเข่าพอสมควร)
9	ไม่ใส่สายสร้อยเกิน ๑ เส้น และไม่สั้นจนไม่พันคอเสื้อต้องใส่ให้มิดชิด
10	ไม่โกรกสีผมจนเด่นชัด หรือผิดธรรมชาติ ต้องเป็นสีดำไม่ปล่อยยาวประป่า ต้องขมวดผมให้เรียบร้อย และไม่ตัดผม
11	กระเป๋ามี ๒ ชนิด ที่ใช้ได้ คือกระเป๋าสีดำขนาดใหญ่มีสายสะพาย ให้สะพายที่ไหล่ซ้ายห้อยลงมาได้แนวเอว และกระเป๋าสีดำขนาดเล็ก ให้ถือด้วยมือซ้ายโดยไม่ใช่กระเป๋าสีตามแฟชั่น และต้องไม่มีลวดลาย (เว้นทหารเรือหญิงให้ใช้กระเป๋าสีขาวได้ในชุดที่รองเท้าเป็นสีขาว)
12	ห้ามใส่เครื่องแบบหากตั้งครุฑเกิน ๓ เดือน แต่ให้ใส่ชุดคลุมท้องสีขาวหรือสีตามเหล่าทัพ
13	การสวมใส่กางเกงของทหารหญิง นิยมสวมใส่เฉพาะกรณีปฏิบัติงานภาคสนาม ที่ต้องการความคล่องตัวในการปฏิบัติงานเท่านั้น (ในเวลาปฏิบัติงานปกติไม่นิยมสวมใส่)

มารยาททางทหารในการแสดงความเคารพ

1	ควรแสดงความเคารพผู้ที่มีชั้นยศสูงกว่าเสมอ ไม่ใช่เคารพที่มีอายุมากกว่า
2	การโค้งคำนับหรือก้มศีรษะ(ไม่ใช่การพยักหน้า) ใช้ในการรับการเคารพ/แสดงความเคารพสำหรับชั้นสัญญาบัตร สำหรับเสมียน พนักงาน และคนงานเมื่ออยู่กับที่ให้ทำท่าตรง ถ้าเคลื่อนที่ให้ทำแลขวา (ซ้าย)

	ไปทางผู้ที่ต้องการเคารพ
3	หากไม่ได้สวมเครื่องแบบ ให้ทำความเคารพตามประเพณีนิยม (ไหว้ หรือโค้งคำนับ)
4	หากจะทำความเคารพ ควรพูดบอกเคารพให้ได้ยินเสมอทุกครั้ง ป้องกันการไม่รับทราบ
5	ควรรับเคารพ/แสดงความเคารพผู้ที่มียศสูงกว่าก่อนเสมอ หากไม่แน่ใจว่าใครจะมีอาวุโสสูงกว่า ให้ทำความเคารพก่อนโดยไม่เกียจกร่อน
6	เมื่อทหารอยู่ด้วยกันหลายคน ผู้ที่มียศหรืออาวุโสสูงกว่าต้องเป็นผู้รับเคารพแต่เพียงผู้เดียว ในทุกกรณีและทุกสถานที่
7	ควรบอกการแสดงความเคารพเมื่อมีผู้บังคับบัญชาโดยตรง หรือนายทหารชั้นนายพล เข้ามาในสำนักงาน (บอกทั้งหมดตรง)
8	***ไม่มีข้อยกเว้นใดให้ลูกจ้าง หรือทหารหญิงทุกระดับชั้นยศ ไม่ต้องแสดงความเคารพ
9	***ไม่ยกมือไหว้ในขณะที่สวมเครื่องแบบ (เว้นอยู่ในที่ไม่สะดวกในการยื่นแสดงความเคารพ)
10	ให้แสดงความเคารพกับทหารต่างประเทศ ทหารต่อทหารด้วยกัน หรือกับตำรวจที่ใส่เครื่องแบบที่มียศสูงกว่าด้วย
11	ทหารกำลังเดินให้หยุดทำความเคารพต่อ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน ซึ่งกำลังเคลื่อนที่ก่อน ๓ ก้าว และเลิกเคารพเมื่อผ่านไปแล้ว ๒ ก้าว
12	ทหารทุกคนต้องแสดงความเคารพต่อธงชัยเฉลิมพล เมื่อเห็นได้ถนัดไม่ว่าธงชัยเฉลิมพลจะอยู่กับที่ หรือเคลื่อนที่ การผ่อนผันการเคารพ
13	ทหารสนทนากับผู้ที่มียศสูงกว่า ไม่ต้องแสดงการเคารพผู้มียศต่ำกว่าผู้ซึ่งตนสนทนาอยู่ หรือเดินผ่าน
14	ทหารสวมหมวก จะถอดหมวกเพื่อไหว้พระก็ได้
15	ไม่ต้องทำความเคารพผู้ใดเมื่อกำลังเล่นกีฬา กำลังรับประทานอาหาร หรือแบกหามของหนัก (แต่หากสามารถทำได้ก็จะเป็นเสน่ห์กับตนเองเป็นอย่างดี)

มารยาทในการปฏิบัติงาน / มารยาทในที่ทำงานของทหาร

1	ควรเรียกกันตามชั้นยศเสมอเพื่อป้องกันไม่มีมารยาทอันดีกับผู้ที่มีอายุมากกว่า
---	--

2	การขอเข้ามาติดต่อราชการจากบุคคลภายนอก การปฏิบัติควรมีความละเอียดอ่อน มีขั้นตอนเพื่อป้องกันเหตุร้าย การปฏิบัติที่จะทำให้เสื่อมเกียรติ หรือทำให้ผู้ที่ต้องการเข้าพบมีเวลาเตรียมตัวก่อนโดยควรปฏิบัติดังนี้
3	กรณีขอเข้าหาหรือขอราชการ/ขอเข้าพบกับผู้บังคับหน่วยให้สอบถามความประสงค์ในขั้นต้น (ให้ได้ความว่าเป็นใคร มาจากไหนและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ) หลังจากทราบข้อมูลในขั้นต้นแล้วแจ้งให้ภรรณารออยู่สักครู่ ลำดับต่อไปให้ไปแจ้ง ผสธ. เพื่อรับทราบเพื่อพิจารณา และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมก่อนเรียนให้ ผบ.หน่วยตกลงใจการปฏิบัติต่อไป และท้ายสุดเมื่อได้รับการปฏิบัติที่แน่นอนแล้ว จึงมาแจ้งให้กับผู้ที่ขอเข้าพบรับทราบ และนำเข้ารอที่ห้องรับรองเพื่อให้ ผสธ. หรือนายทหารคนสนิทนำเข้าพบต่อไป
4	กรณีขอประสานขอราชการกับข้าราชการภายในหน่วย ให้สอบถามความประสงค์ในขั้นต้น โทรแจ้งผู้ที่ถูกเข้าพบทราบ เมื่อได้รับการปฏิบัติที่แน่นอน จากนั้นจึงแจ้งให้กับผู้ที่ขอเข้าพบทราบข้อมูล และให้เสมียนเวรนำไปพบต่อไป (หากมีห้องรับรองเป็นการเฉพาะให้เสมียนเวรนำไปพักคอย รอจนกว่าผู้ที่ต้องการเข้าพบมาพบ) จึงเสร็จหน้าที่ และไม่สมควรถือวิสาสะนำเข้าพบโดยตรง แต่ควรแจ้งให้กับนายทหารธุรการ หรือ ผช. ของแต่ละกอง หรือ รอง ผอ.กอง ให้รับทราบในขั้นต้น ก่อนนำเข้าพบด้วย
5	กรณีติดต่อธุระส่วนตัวกับข้าราชการภายในหน่วยงาน การปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีขอประสานขอราชการกับข้าราชการภายในหน่วย แต่ต้องได้รับอนุญาตอย่างชัดเจนจากผู้ที่ถูกเข้าพบก่อน
6	ควรเรียกกันตามชั้นยศเสมอ (ป้องกันอาวุโสทางอายุ และการที่จะมียศสูงกว่าในอนาคต เพื่อการบริหารงานตามสายการบังคับบัญชาในโอกาสหน้า)
7	การใส่เสื้อคลุมไม่ได้แสดงว่าท่านไม่มียศ หรือยกเว้นการแสดงความเคารพ
8	ไม่ควรแสดงความเคารพไปพร้อมกับการพูดคุยโทรศัพท์ทุกประเภทไปด้วย
9	ไม่ควรพูดข้ามศีรษะผู้ที่มียศสูงกว่าถือว่าไม่สุภาพ
10	ช่องทางเดิน/ในลิฟต์ควรหยุดพูดชั่วขณะในขณะที่มีผู้ที่มียศสูงกว่าเดินผ่าน หรืออยู่ในลิฟต์ด้วย
11	ควรแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด เช่น ชุดกีฬาต้องสวมรองเท้าผ้าใบ และต้องสวมถุงเท้าเสมอ
12	ไม่ควรปล่อยทรงผมในกรม (เว้นขณะเล่นกีฬา)
13	แสดงการเคารพทุกครั้งเมื่อมีโอกาสโดยไม่แบ่งชาย-หญิง หรือบุคคลภายนอกหน่วย

14	ไม่ควรใส่ชุดอื่นใดนอกเหนือจากที่ทางราชการกำหนดในขณะที่ปฏิบัติงาน เช่น ชุดครึ่งท่อน หรือชุดวอร์มหลากสี
15	ไม่ควรพูดคุยเสียงดังในขณะเวลาปฏิบัติงาน ควรเกรงใจบุคคลใกล้เคียง
16	ผู้น้อยต้องแสดงความเคารพผู้ใหญ่ด้วยทุกครั้ง (ต่างกองที่มียศ หรืออาวุโสสูงกว่า) หากในช่วงเช้าไม่พบเจอในช่วงบ่ายหรือพบกันครั้งแรกก็ต้องแสดงความเคารพด้วย มิใช่สาย หรือบ่ายแล้วไม่ต้องแสดงความเคารพกันอีก
17	ต้องติดบัตรแสดงตนตลอดเวลา และทุกชุดในเวลาปฏิบัติงาน
18	กิริยาถือตน ไม่ฟังคำสั่ง แสดงการเถียงต่างๆ ทหารไม่ควรประพฤติเลยเพราะจะทำให้เสียแกววินัย
19	ต้องระวังความสะอาดเรียบร้อยในที่อยู่ และที่ทำงานของตนให้มากๆ เพราะที่อยู่ของตนนั้นหรือที่ทำงานจะเป็นเครื่องแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีนิสัยอย่างไร ทั้งถ้าที่อยู่โสโครกแล้วก็อาจบังเกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ อย่างร้ายแรงได้
20	คนไทยย่อมถือกันว่าศรัทธาเป็นของสูงเสมอ ฉะนั้นต้องระวังอย่าใช้กิริยาข้ามกราย และเวลาพูดอย่าใช้มือชี้ข้ามหน้าตา และศรัทธาของผู้อื่น ถ้าจะหยิบของซึ่งอยู่ในที่สูง หรือเดินเฉียดใกล้บุคคลต้องออกวาจา และแสดงกิริยาเอางามเป็นการขอโทษ
21	ทหารทุกระดับและชั้นยศ ควรต้องมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
22	เมื่อทหารเห็นทหารผู้ใดทำราชการอย่างใดอยู่ และเหลือกำลังของผู้นั้นจักทำให้สำเร็จโดยเร็วได้ และการที่ทำอยู่นั้นเมื่อตนเข้าช่วยด้วยก็จะเป็นประโยชน์ และรวดเร็วขึ้น ก็ให้เข้าช่วยที่ทำการนั้นๆ โดยเร็วที่สุดเสมอเพื่อประโยชน์ในทางราชการ และบำรุงความสามัคคีซึ่งกันและกันอีกด้วย
23	ทหารไปในที่ใดๆ ก็ดี ต้องระวังในเรื่องแสดงความเคารพอยู่เสมอ และต้องแสดงความเคารพโดยใช้กิริยานอบน้อม (ตามแบบทหาร) ไม่ใช่ทำโดยเสียไม่ได้ หรือต้องบังคับให้ทำ และจะเหม่อเสียโดยมิได้เป็นอันขาด เพราะทหารได้ชื่อว่าเป็นผู้มีหูไวตาไวในทุกรณีเสมอ
24	การมาทันเวลาราชการ หรือมาปฏิบัติงานสายนั้น นับว่าเป็นข้อสำคัญสำหรับราชการทหารมาก โดยที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือผู้น้อยต้องมาก่อนผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใหญ่เสมอ หรือผู้บังคับบัญชาก็ไม่ควรให้ผู้น้อย หรือผู้ใต้บังคับบัญชามาคอยตนอยู่นาน ต้องระวังและทำเป็นตัวอย่างอันดีอยู่เสมอ ซึ่งถ้าตนมาช้าสัก ๒-๓ ครั้ง ต่อไปผู้อื่นก็จะมาช้าอย่างที่ทำแบบนั้นทีเดียว ก็จะต้องกล่าวตักเตือนกันไม่ได้ ต้องหันมาพิจารณาดูด้วยว่า ทำไมผู้ใต้บังคับบัญชาที่มียศน้อยกว่า เงินเดือนน้อยกว่า มีภาระส่วนตนมากกว่า ถึงสามารถมาปฏิบัติงานก่อนตนได้ ก็จะเป็นแนวทางให้ท่านต้องปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นตัวอย่างได้ดียิ่งขึ้น

25	ต้องระวังแยกเวลาในราชการ และนอกเวลาราชการให้ถูกต้อง ไม่ควรเบียดบังเวลาราชการทำธุระส่วนตัวบ่อยนัก จะเป็นการเอาเปรียบผู้ร่วมงาน และราชการ
26	เวลาเป็นสิ่งมีค่าอย่านำเวลาไปใช้สำหรับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับหน่วยงาน และชาติบ้านเมือง หรืออย่าปล่อยให้เวลาว่างที่เหลืออยู่หมดไปเสียเปล่าๆ กับการพูดคุยจับกลุ่มนินทา รับประทานทานของคบเคี้ยว หรือโทรศัพท์นาน แต่ควรอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์เสมอ
27	อย่าทำการทำงานให้ช้าจนเกินเวลาที่ควรเป็นอันขาด จะทำให้งานของราชการเสียหาย
28	ของที่ยืมมาจากผู้อื่นเมื่อได้ใช้แล้วต้องส่งคืนเจ้าของ หรือหน่วยงานโดยเร็ว
29	การหมั้นโทรศัพท์ไปถึงผู้อื่นควรบอก ยศ, ชื่อ และสถานที่ทำงานก่อน แล้วจึงพูดในเรื่องที่ต้องการ
30	การรับสายโทรศัพท์ควรบอกสถานที่ทำงาน, ยศ และชื่อ ของผู้รับสายก่อน
31	หากผู้ที่ต้องการพูดไม่อยู่ในขณะนั้น ผู้รับสายควรจด ยศ, ชื่อ, ที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์เพื่อมอบให้ผู้มีธุระ
32	ผู้ที่ต้องการพูดด้วยไม่อยู่ ก็ควรขอให้ผู้ที่รับสายจด ยศ, ชื่อ, ที่ทำงาน และหมายเลขที่โทรกลับ
33	ควรช่วยเหลือผู้ที่ติดต่อมาผิดหมายเลข ให้ค้นหาหมายเลขที่ถูกต้อง และไม่ควรปล่อยให้ผู้โทรมา คอยนาน พร้อมกับพูดด้วยเสียงที่นุ่มนวลสุภาพ ชัดเจน เช่น สวัสดีครับ ที่นี่ กอง...วท.กท. ผม ยศ ชื่อรับสาย จะเรียนสายกับใครครับ กรุณาถือสายรอสักครู่ครับ มีข้อความจะฝากไว้หรือไม่ครับ สวัสดีครับ (ไม่ควรใช้คำว่า "สักครู่" ง่ายๆ โดยไม่มีหางเสียง)
34	การนำชิ้นส่วนของเครื่องแบบไปประกอบการแต่งกายพลเรือน ให้ห้ามโดยเด็ดขาด เพราะมีฉะนั้นผู้ที่มีได้เป็นทหารอาจนำไปทำเรื่องไม่ดีแก่ทหาร
35	ไม่ควรถามผู้บังคับบัญชาอย่างไม่เหมาะสมก่อนในขณะที่ถูกซักถาม ควรให้ผู้บังคับบัญชาพูดความประสงค์ให้จบก่อน เช่น ใช้คำพูด “ว่า” หรือใช้คำสมัยใหม่ตามสมัยนิยมสวนกลับก่อนคำถามจะจบ
36	หากสวมใส่ชุดกีฬา ก็สามารถแสดงความเคารพได้ และสมควรนำชายเสื้อสวมใส่ในกางเกงเล่นกีฬาให้เรียบร้อย
37	การรายงานหรือแจ้งเหตุใดๆ ให้เป็นไปตามสายการบังคับบัญชาไม่ควรข้ามขั้นตอน ไม่เช่นนั้นจะถือได้ว่ามิได้ให้เกียรติกัน

38	ไม่ควรพักผ่อนในบริเวณกรมที่สามารถมองเห็นได้ง่าย เพราะบุคคลภายนอก หรือผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นเข้า จะไม่น่านิยม หรือยกย่อง
39	ห้ามใส่รองเท้าแตะขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการแต่อนุโลมให้ใส่ได้เฉพาะที่โต๊ะของตนเองเท่านั้น ห้ามใส่ออกมานอกโต๊ะโดยเด็ดขาด แม้แต่ภายในแผนกงาน หรือกองงานของตนเอง เนื่องจากเป็นการไม่เรียบร้อยเหมาะสม ไม่เคารพต่อสถานที่ราชการ เป็นภาพที่ไม่ดีในสายตาของผู้บังคับบัญชาและบุคคลภายนอกที่มาติดต่อราชการได้ (หากทำได้จึงไม่ควรสวมใส่จะดีกว่า เพราะอาจเผลอสวมใส่ออกมาภายนอกโต๊ะตนเองได้)
40	ในวันเวลาราชการปกติ สมควรกำกับดูแลบุตรหลานไม่ให้เล่น หรือวิ่งเล่นส่งเสียงดังในเขตบริเวณกรม เพราะจะสร้างความรำคาญกับบุคคลอื่นที่ปฏิบัติงาน และอาจจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ ที่สำคัญเป็นการแสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบ และการขาดการอบรมสั่งสอนที่ดี
41	ควรแนะนำให้บุตรหลาน หรือสามีภรรยา ให้รู้จักมารยาทในการเคารพผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่า เช่น พี่ ป้า น้า อา ลูก ที่ทำงานในกรมด้วย เมื่อจำเป็นต้องเข้ามาในกรม เพราะจะเป็นสิ่งที่แสดงการอบรมสั่งสอนของตน และยังเป็นสร้างความเอ็นดู และความมีเสน่ห์ให้กับตนเองอีกด้วย
42	เมื่อจำเป็นต้องเข้ามาในกรม ในเวลาราชการโดยที่ตนมิได้ปฏิบัติงานตามปกติ สมควรต้องแต่งกายให้สุภาพ สวมใส่รองเท้าให้เหมาะสม (เว้นรองเท้าแตะ) เพราะเป็นมารยาทที่ต้องให้เกียรติกับสถานที่ราชการในทุกแห่ง

การปฏิบัติเมื่อทหารเข้าเวรยาม

1	ทหารที่รับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่เวรยามถือว่าได้รับเกียรติยศ และความสง่างามอันสูงสุด เพราะมีอำนาจว่ากล่าวการใดๆ ต่อคนทั่วไปตามพระราชกำหนดกฎหมาย และข้อบังคับได้
2	การรับ / ส่งเวรยาม ควรมาก่อน และออกหลังเวลาและแจ้งข้อมูลสำคัญที่ควรทราบให้แก่ผู้มารับเวรต่อ
3	ขณะปฏิบัติหน้าที่ไม่ควรรับประทานอาหาร หรืออ่านหนังสือ เพราะจะมีข้ออ้างในการละเลยที่จะไม่แสดงการเคารพ
4	หากมีผู้มาขอเข้าพบผู้ใดให้โทรศัพท์แจ้ง หรือให้คนมาแจ้งก่อน หากได้รับอนุญาตจึงนำเข้าพบได้
5	หากกำลังติดต่อราชการ โดยการใช้โทรศัพท์อยู่ให้วางเสีย เพื่อแสดงความเคารพก่อน ทั้งนี้ไม่ควรเพิกเฉยหรือทำเป็นมองไม่เห็น

มารยาททหารในการปฏิบัติเมื่อมาประชุม หรือเข้าร่วมประชุม

1	ควรเตรียมการประชุมให้แล้วเสร็จแต่เนิ่น
2	ไม่ควรสวมเสื้อคลุมในที่ประชุม (ถ้าหนาวมากก็ลดอุณหภูมิลง หรือขออนุญาตประธานขอใส่เสื้อคลุมกันหนาว)
3	ไม่ควรแสดงอาการโต้เถียง แต่ควรใช้การขอแสดงความคิดเห็นไม่มีจิตอาฆาต หากเป็นมติเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุม
4	ควรปิดโทรศัพท์ หรือใช้ระบบสั่นขณะอยู่ในห้องประชุม
5	ไม่ควรใช้กิริยากระชับ หรือให้อาณัติสัญญาณใดๆ ในที่ประชุม เพราะอาจทำให้ผู้อื่นสงสัยในกิริยา
6	สำหรับทหารในการยืน หรือนั่ง ต้องอยู่ในลำดับยศอันสมควร และไม่ควรอยู่แอบหลังผู้อื่น ถ้าผู้ใหญ่ทำเช่นนี้ ผู้น้อยจะได้รับความลำบาก เช่นไม่กล้านั่งเสมอ หรือขึ้นหน้าผู้ใหญ่ ลงท้ายก็เลยไม่มีที่นั่ง
7	แสดงความสนใจในขณะที่ผู้พูดพูดกับตน โดยไม่แสดงที่ทำว่าสนใจกับสิ่งอื่น
8	ไม่แสดงสีหน้าท่าทางว่าเบื่อหน่าย หรือไม่พอใจ แม้ว่าเรื่องนั้นไม่น่าสนใจ
9	ถ้าเป็นการฟังในที่ประชุม ก็ควรมีความเคารพต่อสถานที่ และต่อประธาน หรือผู้พูด
10	ไม่ควรลุกจากที่ ถ้าจำเป็นก็ต้องขอโทษ หรือถ้าเป็นในห้องประชุมก็แสดงการคารวะผู้เป็นประธาน และถ้าไปฟังภายหลังเวลาก็ต้องแสดงการวะเช่นกัน
11	ไม่ควรทำตนให้เป็นที่รำคาญแก่คนอื่นเช่น การสูบบุหรี่, การสนทนาพูดคุยกันจนเสียงดัง ก่อความรำคาญในที่ประชุม
12	ก่อนที่จะพูดควรคิดให้รอบคอบเสียก่อน
13	แม้ว่าความเห็นจะไม่ตรงกัน ก็ไม่ควรพูดก้าวร้าวใช้อารมณ์ หรือขัดคอ ควรจะหาวิธีพูดให้สุภาพ เช่น ขอเสนอความคิดเห็นส่วนตัว หรือขอให้ข้อมูลเพิ่มเติม ฯลฯ
14	ควรใช้ถ้อยคำสุภาพเรียบร้อย และให้เหมาะสมแก่กาลเทศะ
15	หากได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนหน่วยงาน ควรระมัดระวังคำพูดในที่ประชุม เพราะสิ่งที่พูดถือว่าในฐานะผู้แทนหน่วยงาน มีผล ถ้าหากไม่รู้ข้อมูลจริง หรือไม่ได้รับนโยบายจากนายมาก่อน

มารยาททางทหารในการปฏิบัติในฐานะผู้บังคับบัญชา ผู้ใหญ่

1	เมื่อมีความขัดแย้งกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือผู้น้อย เมื่อได้กล่าวลงโทษ หรือตักเตือนแล้ว จงอย่าจำเอาไว้อาฆาตมาร้ายภายหลังอีก
2	จงตีโทษ หรือลงโทษผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในขณะที่ทำผิด โดยไม่เกรงใจ หรือกลัวเขาเกลียด ให้เคร่งครัดอยู่เสมอ จะละเลยเสียไม่ได้เป็นอันขาด เพราะภายหลังจะกำเริบ และแก้ไขยาก
3	ในเวลาบังคับบัญชาการงานอย่าได้เห็นแก่หน้า และญาติมิตร และเห็นแก่สินจ้างสินบนเป็นอันขาด
4	จงทำตัวอย่างอันดีให้ผู้น้อย หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาได้เห็นถึงการมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูทเวท ความกล้าหาญ พากเพียรพยายาม ความละเอียดละออ รอบคอบ มีความละเอียดต่อความผิด ตลอดทั้งมีความประพฤติอันดี ซึ่งนับว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะนำ และสั่งสอนที่ดีที่สุด กว่าสิ่งที่สอนแต่ปาก แต่ตนเองไม่ทำตาม
5	ต้องคอยรับการเคารพจากผู้มียศต่ำกว่าเสมอ และแสดงออกด้วยความตั้งใจรับ
6	ต้องรู้จักให้กำลังใจ และชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เป็นนิจ เพื่อช่วยสร้างขวัญ และกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ หรืองานที่ได้รับมอบหมาย
7	ต้องฝึกเรียนรู้งานในหน้าที่ๆ สูงกว่าของตนหนึ่งขั้นเสมอ ต้องทำตนให้เป็นทั้งผู้บังคับบัญชา และพี่เลี้ยงในระบบงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา พร้อมกับสร้างตัวแทนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนตนได้ เมื่อมีเหตุจำเป็น
8	ผู้บริหารระดับสูงที่ดีจะพิจารณาตัดสินจากผลงาน มิใช่จากบทสนทนา หรือความสนิทสนมส่วนตัว
9	สมควรนำข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือ หน.แผนก / ฝ่ายอำนวยการ มาใช้ในการประกอบการตัดสินใจด้วยทุกครั้งเพื่อความรอบคอบยิ่งขึ้น

มารยาททางทหารในการปฏิบัติในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้น้อย

1	ในเวลาฝึกหัดสั่งสอน ประชุม บรรยาย ทหารจะต้องตั้งใจคอยฟังโดยฟังเสียงผู้สอน หรือสดับหูฟังอยู่เสมอ อย่าไปนึกถึงกิจกรรมอื่นๆ หรือเหม่อหลับ ถ้าไม่เป็นไปดั่งว่านี้ ต้องนับว่าเป็นการเสียมรรยาทและวินัยอย่างสำคัญ
2	เห็นผู้ใหญ่ทำของตกต้องช่วยเก็บให้ เป็นการแสดงความเคารพนับถือขั้นหนึ่ง
3	ถ้าผู้ใหญ่พูดด้วยก็ควรแลดู อย่างก้มหน้าหรือมองดูสิ่งอื่นๆ เสีย (แบบทหาร) มิฉะนั้นจะว่าไม่มีความเคารพ

4	เวลาเข้าไปหาผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใหญ่ ต้องยืนให้ถูกต้องตามแบบทหาร และห่างจากผู้นั้น ในระยะพอเหมาะ (ประมาณ ๒ ก้าว) ห่างกันไปก็ไม่ได้ และควรยืนในลักษณะส้ารวมไม่ล้าวง แคะ แกะ เกา กัด (สั้น ขา, กัดปากกา) หรือหันหน้าทำงานต่อ
5	ถ้าได้ยินนายทหารเรียกทหารคนหนึ่งคนใดแล้วแล้ว คนอยู่ใกล้ได้ยินต้องเรียกต่อ ถ้านายทหารกวักมือ หรือเรียกทหารที่อยู่รวมกันหลายคนแต่หาได้ออกนามผู้ใดไม่ ผู้ที่อยู่ใกล้ที่สุดจะต้องรีบเข้าไปหาทันที
6	เมื่อทหารไปในโรงจำหน่ายอาหาร พบทหารซึ่งเป็นผู้ใหญ่กว่าตนนั่งอยู่ก่อน ต้องหันหน้า ไปแสดงความเคารพเสียครั้งหนึ่ง ถ้าตนอยู่ในโรงจำหน่ายอาหารนั้นก่อน เมื่อนายทหารผู้ใหญ่กว่าตน เข้ามา หรือจะกลับ ก็ต้องแสดงความเคารพเช่นเดียวกัน
7	เวลาอยู่ในแถวหรือหน้าแถว หรือในที่ประชุมราชการใด ๆ ทหารต้องไม่เถียงผู้บังคับบัญชาเป็นอันขาด ผิดถูกอย่างไรต้องนิ่งก่อน การนิ่งไม่ทำให้ตนเสื่อมเสีย กลับจะทำให้เห็นว่าตนอยู่ในวินัยอันดี
8	ก่อนที่ทหารจะเข้าไปหาผู้ใหญ่ต้องแสดงให้ผู้ใหญ่ทราบเสียก่อน เช่นบอกกับนายทหารคนสนิท หรือทหารของผู้นั้นว่าจะเข้าไปหา และต้องเคารพประตุเป็นสัญญาณเสมอ
9	ผู้ที่พูดตามผู้ใหญ่ไปในสิ่งที่ผิดโดยรู้แล้วว่าผิดก็ไม่คัดค้านนั้น ผู้นั้นอยู่ในศัพท์สามัญที่เขาเรียกว่า “พวก ลูกขุนพลอยพยัก”
10	ทหารที่สวมแว่นตาซึ่งไม่ใช่เหตุสำหรับตาเจ็บ เช่น การสวมแว่นสีสำหรับให้โก้เก๋ เมื่อเวลาจะ แสดงความเคารพผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใหญ่จะต้องปลดแว่นออกเสียก่อนเสมอ มิฉะนั้นจะเป็นทางแสดงให้เห็นว่ามีกิริยาเย่อหยิ่ง เป็นการไม่สมควร
11	ทหารจะเพิกเฉยหรือละเลยผู้ที่มียศสูงกว่ามิได้ จะทำให้เห็นว่าตนไม่อยู่ในวินัยทหารอันดี
12	หากต้องการเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีในอนาคต ก็สมควรฝึกหัดเป็นผู้ตามที่ดีไว้ก่อน สิ่งใดที่ดีก็ให้เอาเป็นแบบอย่าง สิ่งใดที่ถูกต้องแม้ไม่ชอบก็จะต้องฝึกให้เคยชิน
13	ฝึกที่จะเรียนรู้การปฏิบัติงาน และเตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้บังคับบัญชาเหนือตนหนึ่งชั้นเสมอ อีกทั้งไม่ควรที่จะเกียจคร้าน หรือเลื่องงานหากได้รับมอบหมาย เพราะงานเหล่านั้น จะช่วยสร้างประสบการณ์ในการทำงานในอนาคต (งานที่เคยทำและไม่เคยทำ สามารถเรียนรู้ได้โดยสอบถามผู้ที่เคยปฏิบัติงานมาก่อน ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง)
14	อย่าทำตัวตีสินทกับหัวหน้า ให้ยึดถือเส้นแบ่งขีดแห่งมิตรภาพไว้เสมอ
15	จงทำตัวให้อยู่ในสายตา ถ้อยคำนั้นไร้ค่า แต่การกระทำนั้นมีราคา

16 ปฏิบัติต่อทุกคนราวกับว่าเป็นคนพิเศษ

มารยาททางทหารในการให้บริการ

- 1 ถือแก้วต้านกันแก้วส่งให้บุคคลอื่น
- 2 ควรเข้าเสิร์ฟทางด้านซ้ายเสมอ
- 3 ควรให้บริการแก่ ผู้บังคับบัญชาที่มียศสูงกว่าเรียงตามลำดับก่อนเสมอ

มารยาททางทหารในการผ่าน เข้า-ออก หน่วย และอื่นๆ

- 1 เมื่อต้องการผ่านช่องทางเข้า-ออก ของทางราชการที่กำหนดควรปฏิบัติ ดังนี้

ในเวลากลางคืน

- 2 ควรปิดไฟหน้ารถ ปรับเป็นไฟหรี่ เปิดไฟในแก่ง ลดกระจก เตรียมแสดงตนหรือแลกบัตร์ผ่าน รับเคารพ หรือแสดงความเคารพ และแจ้งวัตถุประสงค์ในการขอผ่าน โดยควรพูดจาอย่างสุภาพ ให้เกียรติเวรยาม และไม่ควรวางอำนาจ

ในเวลากลางวัน

- 3 ลดกระจก เตรียมแสดงตนหรือแลกบัตร์ผ่าน รับเคารพ หรือแสดงความเคารพ และแจ้งวัตถุประสงค์ในการขอผ่าน โดยควรพูดจาอย่างสุภาพ ให้เกียรติเวรยาม และไม่ควรวางอำนาจ
- 4 ทหารทุกระดับไม่ควรถือร่มขณะใส่เครื่องแบบ เพราะความเข้มแข็งจะหายไป แต่สมควรที่จะหลบร่มหลบฝน หรือวิ่งผ่านไปอย่างรวดเร็วจะเหมาะสมมากกว่า
- 5 ให้สวมหมวกกันกระแทกในขณะขับขี่ หรือนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ ทั้งในโอกาสแต่งเครื่องแบบ และแต่งกายนอกเครื่องแบบ มีแผ่นสะท้อนแสงสีขาว หรือสีเงินคาดเห็นชัด สีกลมกลิ้งกับเครื่องแบบไม่ฉูดฉาด
- 6 เวลาหาव จาม และไอ ทุกครั้งจะต้องเอามือหรือผ้าบังก่อน มิฉะนั้นจะเป็นที่รังเกียจสำหรับผู้อื่น
- 7 ไม่ควรหยิบของผ่านหน้าผู้อื่น แต่ควรขอให้เขาหยิบส่งให้ และแสดงความขบใจหรือขอบคุณ
- 8 ทหารจะเดินไปในที่ใดๆ จะเป็นในเวลาควบคุมหรือเดินกินหนึ่งคนขึ้นไป ควรเดินให้ถูกเท้าพร้อมกัน และอยู่ในแนวแถวเดียวกัน
- 9 ทหารเดินผ่านผู้ใหญ่ หรือผู้หญิงในทางที่แคบ ต้องหยุดแอบให้ผู้ใหญ่ หรือผู้หญิงเดินไปก่อน

10	ถ้าทหารจะเดินไปในที่เปียดเสียดคับแคบ ต้องขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาทหารในที่นั้นก่อน จึงจะเดินไปได้
11	เวลานั่งรวมอยู่ในชนหมู่มาก ไม่ว่าจะในการใด ๆ ถ้ามีผู้ใดนำของมาแจก ตนอยู่ใกล้หรืออยู่ต้นทางที่เขานำของมาแจก ตนต้องส่งของนั้นไปให้ผู้อื่นซึ่งอยู่ถัดตนไป ให้ทั่วถึงก่อนเสมอ
12	เมื่อผู้ใดช่วยเหลือ และเอื้อเฟื้อ ไม่ว่าจะการใด ๆ ผู้รับความช่วยเหลือ และเอื้อเฟื้อนั้นต้องแสดงความขอบใจ หรือแสดงความเคารพตอบเสมอ
13	กิริยาท่าทาง เดิน นั่ง ยืน ต้องให้ผิ้วางองอาจสมกับที่เป็นทหารอยู่เสมอ
14	เมื่อผู้ใดพลาดพลั้งในกิริยา วาจา แล้วถูกเขาเยาะเย้ยเขานั้น นับว่าไม่เป็นการสมควร เพราะเราก็อาจพลาดพลั้งเช่นนั้นได้เหมือนกัน
15	ทหารรวมอยู่กันตามลำพังหลายคน ต่างต้องช่วยกันระวังในเรื่องแสดงความเคารพ และระวังอันตราย ผู้มียศสูงกว่าในที่รวมกันหรือผู้ที่เห็นให้บอกเคารพผู้มียศสูงกว่าที่เข้ามา
16	ทหารต้องมีมานะไม่ย่อท้อต่อความลำบาก ไม่ทำตัวเป็นน้ำตาบ หรือขี้ผึ้ง คือกลัวฝน และกลัวแดด เพราะทหารได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่อดทน

การแสดงความเคารพของทหาร

1	ควรแสดงความเคารพผู้ที่มีชั้นยศสูงกว่าเสมอ ไม่ใช่เคารพที่มีอายุมากกว่า
2	<u>สำหรับนายทหารชั้นสัญญาบัตร</u> ใช้การโค้งคำนับ หรือ ก้มศีรษะ (ไม่ใช่การพยักหน้า) ในการรับการเคารพ/แสดงความเคารพ <u>สำหรับนายทหารชั้นประทวน</u> เสมียน พนักงาน และคนงาน ใช้การทำท่าตรงเมื่ออยู่กับที่ ถ้าเคลื่อนที่ให้ทำแลขวา (หรือซ้าย) ไปทางผู้ที่ต้องการเคารพ
3	หากไม่ได้สวมเครื่องแบบ ให้ทำความเคารพตามประเพณีนิยม (ไหว้ หรือโค้งคำนับ)
4	หากจะทำความเคารพ ควรพูดบอกเคารพให้ได้ยินเสมอทุกครั้ง เพื่อป้องกันการไม่รับทราบ
5	ควรรับเคารพจากผู้ที่มียศต่ำกว่า/แสดงความเคารพผู้ที่มียศสูงกว่าก่อนเสมอ หากไม่แน่ใจว่าใครจะมีอาวุโสสูงกว่า ให้ทำความเคารพก่อนโดยไม่เกี่ยงงอน
6	เมื่อทหารอยู่ด้วยกันหลายคน ผู้ที่มียศ หรืออาวุโสสูงกว่า ต้องเป็นผู้รับเคารพแต่เพียงผู้เดียวในทุกกรณี และทุกสถานที่

7	ควรบอกการแสดงความเคารพเมื่อมีผู้บังคับบัญชาโดยตรง หรือเมื่อมีนายทหารชั้นนายพล เข้ามาในสำนักงาน (ให้บอกทั้งหมดตรง)
8	***ไม่มีข้อยกเว้นใดให้ลูกจ้าง หรือทหารหญิงทุกระดับชั้นยศ ไม่ต้องแสดงความเคารพ
9	***ไม่ยกมือไหว้ในขณะที่สวมเครื่องแบบ (เว้นอยู่ในที่ไม่สะดวกในการยืนแสดงความเคารพ)
10	ให้แสดงความเคารพกับทหารต่างประเทศ ทหารต่อทหารด้วยกัน หรือกับตำรวจที่ใส่เครื่องแบบที่มียศสูงกว่าด้วย
11	ทหารกำลังเดินให้หยุดทำความเคารพต่อ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน ซึ่งกำลังเคลื่อนที่ก่อน ๓ ก้าว และเลิกเคารพเมื่อผ่านไปแล้ว ๒ ก้าว
12	ทหารทุกคนต้องแสดงความเคารพต่อธงชัยเฉลิมพล เมื่อเห็นได้ถนัดไม่ว่าธงชัยเฉลิมพลจะอยู่กับที่ หรือเคลื่อนที่
13	ทหารสนทนากับผู้ที่มียศสูงกว่า ไม่ต้องแสดงการเคารพผู้มียศต่ำกว่าผู้ซึ่งตนสนทนาอยู่ หรือเดินผ่าน
14	เมื่อทหารสวมหมวกอยู่ สามารถถอดหมวกเพื่อไหว้พระก็ได้
15	ไม่ต้องทำความเคารพผู้ใดเมื่อกำลังเล่นกีฬา กำลังรับประทานอาหาร หรือแบกหามของหนัก (แต่หากสามารถทำได้ก็จะเป็นเสน่ห์กับตนเองเป็นอย่างยิ่ง)

มารยาทการแต่งกายของทหาร

1	เครื่องหมายหรือกระดุมที่เป็นโลหะหรือดินทอง ซึ่งใช้ประกอบเครื่องแบบต้องเป็นเงาอยู่เสมอ
2	ควรแต่งกายให้ถูกต้องตามเหล่าทัพที่ตนสังกัด ไม่ควรให้กระเป๋ามีฝาหางเข็มขัดยาว หัวเข็มขัดหมองหรือสีก หรือไม่ติดแพรแถบและป้ายชื่อ
3	เสื้อมัดตัวใน ควรเป็นคอแหลมสีขาว หรือสีอื่นใดก็ได้ แต่ต้องไม่ให้เห็นคอเสื้อด้านใน และไม่ให้เห็นเสื้อมัดตัวในแลบออกมาเกินกว่าแขนเสื้อ ส่วนชุดฝึกให้สวมใส่เสื้อในสีพราง หรือสีเขียวเท่านั้นคอแหลม (เว้นท. ใส่เสื้อคอกลมสีขาว)
4	การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากสวมใส่ชุดคอปิดหรือเสื้อคอพับ ควรประดับ ให้แนวนบนของแพรแถบอยู่ต่ำกว่าแนวรังดุมเสื้อเม็ดที่หนึ่งประมาณ ๑ ซม. ส่วนตราให้คล้องคอโดยให้แพรแถบไว้ในคอเสื้อชั้นนอก

5	ให้ข้าราชการกลาโหมประจำการ, นักเรียนทหาร, ทหารกองประจำการ, คนงาน หรือลูกจ้างในสังกัด กท. ติดป้ายชื่อ ที่มีพื้นป้ายสีดำมีเส้นขอบสีขาว มีตัวอักษรบรรจงสีขาวสูง ๐.๗ ซม. ติดตรงกึ่งกลางเหนือ กระเป๋ابนของเสื้อด้านขวาประมาณ ๑ ซม.หรือกรณีเสื้อไม่มีกระเป๋ابน ให้ติดกึ่งกลางอกเสื้อด้านขวา สูงแต่พองาม (เว้นนายทหารชั้นนายพล ไม่ต้องติดป้ายชื่อก็ได้)
6	รองเท้าทุกแบบต้องมีส้น สูงไม่เกิน ๖ ซม. สำหรับทหารหญิง และสูงไม่เกิน ๗ ซม. สำหรับทหารชาย (ต้องไม่มีริ้ว และลวดลาย)
7	เสื้อคลุมสีต้องตามเหล่าทัพ (ทบ. ใช้สีกากีแกมเขียว ส่วน ทร. และ ทอ. ใช้สีน้ำเงินดำ) ใช้สวมทับ เครื่องแบบ ให้ประดับเฉพาะเครื่องหมายยศเท่านั้น (มีอินทราธนูอ่อนนบอกชั้นยศที่บำปักด้วยไหม หรือ ด้ายสีเหลือง เฉพาะนายทหารชั้นสัญญาบัตรทุกชั้นยศ) และนายทหารชั้นประทวนชั้นยศจ่า นายสิบ ให้ใช้เครื่องหมายยศเช่นเดียวกับชุดปฏิบัติงานปกติ ประดับที่แขนเสื้อข้างซ้าย กึ่งกลางระหว่างศอกกับไหล่ และพันจ่าทหารเรือให้ติดยศที่ชายคอเสื้อกันหนาว ให้มุมบั้งอยู่ด้านบน ยศจ่าให้มุมบั้งอยู่ด้านล่าง วัตถุประสงค์ใช้สวมใส่ในขณะที่มีอากาศหนาว และให้รัดซิบที่อกเสื้อกันหนาวถึงกระดุมเม็ดที่ ๒ ของ เครื่องแบบที่สวมทับ (เสื้อกันหนาวอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าว ห้ามนำมาสวมใส่ประกอบเครื่องแบบ และให้ถือว่าผิดระเบียบของทางราชการ)
8	ทหารชายหมวดเคราต้องโกน จอนต้องกัน ผมต้องหวี เครื่องหมาย และรองเท้าต้องขัดให้เป็นมันเงาอยู่เสมอ (เว้นชั้นยศ พ.ต. หรือ น.ต. สามารถไว้หนวดได้ แต่ต้องตกแต่งให้เรียบร้อย)
9	ทรงผมของทหารชาย ต้องตัดให้เรียบร้อยเหมาะสม ไม่ปล่อยให้ยาวรุงรัง
10	ในขณะที่ใส่เครื่องแบบ ห้ามทหารสะพายกระเป๋า หรือเป้ตามสมัยนิยมทุกชนิด
11	การพกพาโทรศัพท์เคลื่อนที่ ให้ใช้สีกลมกลืนกับเครื่องแบบ ห้ามใช้สีฉูดฉาด ของโทรศัพท์ควรใช้สีดำ สีน้ำเงินดำ หรือสีกลมกลืนกับเครื่องแบบ

ระเบียบ กท.ว่าด้วยการจัดลำดับอาวุโสของข้าราชการทหาร พ.ศ.๒๕๒๗

1	ผู้ที่มียศทหารสูงกว่า เป็นผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่าผู้ที่มียศทหารต่ำ
2	ผู้ที่ยศทหารเท่ากัน ผู้ที่ได้รับยศก่อนเป็นผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่า
3	ผู้ที่มียศทหารเท่ากัน และพร้อมกัน ให้พิจารณาการได้ยศย้อนหลังไปตามลำดับจนถึงยศ ร.ต. ก่อนเป็นผู้ที่มีอาวุโสสูงกว่า หากไม่ได้ข้อยูติให้ถือลำดับในประกาศราชกิจจานุเบกษา

4	ผู้ที่มียศทหารเท่ากันและพร้อมกัน ให้ถือลำดับอาวุโสแต่งตั้งว่าที่ยศของ กท.
5	จัดอาวุโสของข้าราชการกลาโหมพลเรือน ให้ถือวันรับเงินเดือนครั้งแรกในอัตราชั้นยศนั้นๆ เป็นลำดับอาวุโส

การทำความเคารพทางทหาร

ลูกจ้าง	ใช้	การไหว้ หรือทำท่าตรง
ส.ต. - จ.ส.อ.	ใช้	ทำท่าตรง
ร.ต. - นายพล	ใช้	การโค้งคำนับ
นอกเครื่องแบบ	ใช้	การโค้งคำนับ หรือการไหว้ตามประเพณีนิยม
(อนุโลมในขณะนั้น เมื่อไม่สามารถลุกได้สามารถใช้การไหว้ และรับไหว้ได้บางกรณี)		

การงดบำเหน็จ

เกณฑ์การงดบำเหน็จ	
1	ไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน
2	บกพร่องความประพฤติ เช่น
	- มีหนี้สินส่วนตัว ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อผู้บังคับบัญชา
	- ไม่ตรงต่อเวลาเนืองๆ หรือขาดราชการบ่อยๆ
	- ละเลย ไม่รักษาวินัยความเคารพ
	- เสพสุราจนเสียมารยาท ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย
	- ไม่เอาใจใส่ต่อความรับผิดชอบ ทำให้ทรัพย์สินทางราชการเสียหาย
	- ถูกลงทัณฑ์ซึ่งเกินกว่า ๑๕ วัน หรือกักเกินกว่า ๓๐ วัน

- ถูกลงทัณฑ์จำขัง หรือถูกส่งกลับจากหน่วยในสนามเนื่องจากมีความผิด
- ขาดเวรยาม
- ลากิจในรอบปีเกิน ๓๐ วัน
- ลาป่วยในรอบปีเกิน ๔๕ วัน
- ลากิจ และลาป่วยในรอบปีเกิน ๖๐ วัน (นับตั้งแต่ ๑ ส.ค.-๓๑ ก.ค.)
- ลาอุปสมบทเกิน ๑๒๐ วัน
- ปฏิบัติงานสายตั้งแต่ ๕ ครั้งขึ้นไป โดยไม่มีเหตุผลอันควร
- ขาดราชการตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป
- สอบไม่ผ่านการฝึกงานในหน้าที่

การปลดออกจากราชการ

เกณฑ์การปลดออกจากราชการ	
1	ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
2	ได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาของศาล
3	ต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ให้เป็นบุคคลล้มละลาย
4	ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย
5	เปิดเผยความลับของทางราชการ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ
6	ต้องหาคดีอาญาแล้วหลบหนี
7	ต้องหาคดีแพ่งแล้วหลบหนี
8	หนีราชการ

9	ขาดราชการ หรือละทิ้งหน้าที่อันส่อเสียดการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
10	ชอบเล่นการพนัน
11	ชอบทะเลาะวิวาท
12	ทำความผิดเรื่องชู้สาว
13	คำ หรือมีของต้องห้ามผิดกฎหมาย
14	ติดยาเสพติดให้โทษ
15	ถูกงดบำเหน็จ ๒ ปี ติดต่อกัน
16	ป่วยบ่อยๆ หรือเป็นโรคเรื้อรัง

การปฏิบัติของทหารในงานพิธีเกี่ยวกับศพ

๑.	ในงานพิธีศพต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามประเพณีนิยม หรือใช้เครื่องแบบทหารเมื่อไปถึงพิธีศพ ต้องแสดงความเสียใจต่อเจ้าภาพ และไม่ควรพูดจาตลกคะนองในงาน
๒.	พิธีอาบน้ำศพ เคารพศพ ๑ ครั้ง คุกเข่า หรือยืนเทน้ำอบลงบนมือของศพ แล้วจึงเคารพศพอีกครั้ง
๓.	การเยี่ยมศพ หรือฟังพระสวด ควรเคารพศพก่อน หากมาเป็นหมู่คณะควรมีเครื่องเคารพศพ และปฏิบัติพร้อมกัน
๔.	พิธีเผาศพ ควรลุกขึ้นยืนพร้อมกันด้วยความสงบ เมื่อประธานพิธีจุดไฟเพื่อแสดงความเคารพ และอาลัย เป็นครั้งสุดท้าย จึงเริ่มทยอยเข้าเผาศพตามลำดับผู้ใหญ่ และผู้น้อย ก่อนวางดอกไม้ธูปเทียน เคารพก่อน ๑ ครั้ง เมื่อวางเสร็จแล้วจึงเคารพอีก ๑ ครั้ง
๕.	การกราบพระ ให้กราบ ๓ ครั้ง แล้วจึงจุดธูป ๑ ดอก เพื่อกราบศพ โดยศพผู้สูงอายุนั้น ให้กราบ ๑ ครั้ง ศพในวัยเดียวกัน ให้นั่ง หรือยืนไหว้ ศพเด็ก หรืออาวุโสน้อยกว่า ควรยืนหรือนั่งในท่าสงบ ถ้าศพตั้งอยู่บนเมรุควรคำนับแล้วนั่งในท่าสงบ การกราบศพนั้นไม่ต้องแบมือ ส่วนการกรวดน้ำไม่ต้องใช้มือรอง เมื่อเสร็จพิธีแล้วให้กราบพระ ๓ ครั้ง แล้วจึงลาเจ้าภาพกลับ

การปฏิบัติของทหารในงานพิธีแต่งงาน

แต่งกายตามประเพณีนิยม แสดงหน้าตายิ้มแย้ม แสดงความยินดีต่อเจ้าภาพ พร้อมทั้งมอบของขวัญ หรือเงินช่วยเหลือเจ้าภาพ เมื่อถึงในครั้งแรกให้หลังน้ำพระพุทธรูป และอวยพรตามลำดับ จากนั้นจึงหยิบของชำร่วยเพียงหนึ่งชิ้น ขณะเวลาจะกลับต้องบอกลาเจ้าภาพด้วย

การปฏิบัติของทหารในการร่วมเดินไปกับผู้ที่อาวุโสกว่า

อาวุโสน้อยกว่า ควรเดินคล้อยหลังครึ่งก้าว ทางซ้ายมือของผู้ที่มีอาวุโสมากกว่าเสมอ หรือผู้ที่ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงกว่าจะต้องอยู่ทางด้านขวามือท่านเสมอ

การปฏิบัติของทหารในการโดยสาร และการใช้ยานพาหนะในเขตราชการ

การขึ้นรถยนต์ และลงเรือ ผู้อาวุโสน้อยกว่าควรขึ้น และลงหลังผู้ที่อาวุโสกว่า (เว้นรถเก๋งให้ขึ้นที่หลัง และลงก่อน การขึ้นให้ใช้กันเข้าไปนั่งก่อน อ่าวุโสน้อยสุดคอยปิดประตู)

การปฏิบัติของทหารในการขึ้น หรือลงจากเครื่องบิน

ผู้อาวุโสน้อยกว่าควรขึ้น และลงหลังผู้ที่อาวุโสกว่า (เว้นในโอกาสที่มีการรับรองเป็นพิธีการ ผู้ที่อาวุโสน้อยกว่าจะขึ้นก่อน และลงทีหลัง)

บทสรุป

การประพฤติ และปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมและประเพณีของทหารก็คือการปฏิบัติตามกรอบของวินัยทหาร ก็คือ การที่ทหารจะต้องประพฤติปฏิบัติตามแบบธรรมเนียม และมารยาทของทหารเพื่อป้องกันมิให้เสื่อมเกียรติ ศักดิ์ศรีของเครื่องแบบ และความหวังของประชาชน การปฏิบัติเทียบเคียงที่ง่ายที่สุด ก็คือการปฏิบัติตามมารยาทไทย และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรที่มีมาช้านานหลายชั่วอายุคน การทำตนให้เป็นตัวอย่าง ผิดแล้วเริ่มแก้ไข ทำตัวเป็นพี่เลี้ยงกล้าที่จะตักเตือน และยอมรับการตักเตือนข้อบกพร่องที่ตนไม่ทราบไม่รู้ ใฝ่ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของเหล่านั้นๆ ให้จดจำ วินัยจึงเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดตัวอย่างเช่น

- ดื้อดึง ขัดขืน หลีกเลี่ยง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ และผู้น้อย
- ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

- ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
- เกียรติยศ รบชั่ง หรือเลินเล่อต่อหน้าทีรราชการ
- กล่าวคำเท็จ
- ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
- ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามผู้บังคับบัญชาในทุกระดับชั้น จำเป็นจะต้องกวาดขันดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นลงไป ให้ปฏิบัติตนให้อยู่ในวินัย และมารยาทของทหารโดยเคร่งครัด

ทุกคนควรสร้างจิตสำนึก หรือความตระหนักในการที่จะปฏิบัติตน ผลก็จะปรากฏแก่ตัวท่านเอง และสะท้อนถึงองค์กรทหารในภาพรวมและหน่วยงานตนให้ดียิ่งขึ้น เป็นการสืบต่อวัฒนธรรมขององค์กรให้ยั่งยืนสืบไป

ลักษณะของผู้นำทางทหาร และหลักการของความเป็นผู้นำทางทหาร

ลักษณะของการเป็นผู้นำทางทหาร 15 ข้อ และหลักการของการเป็นผู้นำ 11 ข้อ ที่ผู้บังคับบัญชาควรมีและควรปฏิบัติ ดังนี้

ลักษณะของความเป็นผู้นำทางทหาร		หลักการของการเป็นผู้นำทางทหาร	
1.	ลักษณะท่าทาง (Bearing) วางตัวเหมาะสม องอาจ	1.	รู้จักตนเอง หาหนทางปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา
2.	ความกล้าหาญ (Courage) กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง	2.	มีความสามารถ ทั้งทางเทคนิค และทางยุทธวิธี
3.	ความเด็ดขาด (Decisiveness) ศึกษาเหตุการณ์หรือภารกิจให้เข้าใจก่อน	3.	แสวงหาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบในงาน

4.	ความไว้วางใจได้ (Dependability) เหมาะสม แน่นอนตามแผน/ภารกิจ	4.	ตัดสินใจอย่างถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์
5.	ความอดทน (Endurance) มีความบึกบึน ทั้ง ร่างกาย และจิตใจ	5.	ทำตัวเป็นตัวอย่าง ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
6.	ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) จดจ่อ สนใจ ภารกิจอย่างจริงจัง	6.	รู้จักผู้ใต้บังคับบัญชาและให้การสวัสดิการ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
7.	ความริเริ่ม (Initiative) คิดก่อนทำ และใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ให้คุ้มค่า	7.	แจ้งเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ
8.	ความซื่อสัตย์ (Integrity) มีความสุจริตใจ มีสำนึก ในหน้าที่	8.	พัฒนา ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความ รับผิดชอบ
9.	การตัดสินใจ (Judgment) ความรู้ทางเทคนิคมี บทบาทสำคัญ	9.	มั่นใจ ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจภารกิจที่ ได้รับมอบ
10.	ความยุติธรรม (Justice) เป็นกลาง, หนักแน่น และ ตัดสินใจทันที	10.	ฝึกผู้ใต้บังคับบัญชา ให้รู้จักทำงานเป็นหมู่ คณะ
11.	ความรู้ (Knowledge) รอบรู้นโยบายของหน่วยเป็น อย่างดี	11.	ใช้หน่วยปฏิบัติการกิจ ตามขีด ความสามารถที่มีอยู่
12.	ความจงรักภักดี (Loyalty) มีความจริงใจ		
13.	การรู้จักกาลเทศะ (Tact) ความแนบเนียน รู้จักการ ผ่อนหนักผ่อนเบา		
14.	ความไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) เสียสละ และ ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน		
15.	ความมองการณ์ไกล (Vision) ต้องมีวิสัยทัศน์		

ผู้นำทางทหาร (Military Leader) คือผู้นำของกำลังทหาร มีข้อแตกต่างกับพลเรือนดังนี้

1. เลือกลูกน้องไม่ได้
2. ไล่ออกไม่ได้
3. อายุน้อยกว่า
4. ถึงตาย

ศักดิ์ศรีของทหาร

- ทหารคือผู้ที่ได้รับเกียรติอย่างสูงจากประชาชนทั้งชาติ ให้เป็นสุภาพบุรุษถืออาวุธ เพื่อป้องกันประเทศ
- ทหารเป็นผู้เสียสละประโยชน์สุขส่วนตัว เพื่อความผาสุกของประชาชนและความอยู่รอดของชาติ
- ทหารคือผู้ที่รักและบูชาเกียรติยศมากกว่าเงิน

จริยธรรม (Morality)

เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ในลักษณะที่ตีงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม

ทหารอาชีพ (Professional Soldier) คือ

ต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นทหาร มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพของตน พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ และมีสำนึกในหน้าที่ของตนเองตลอดเวลา

องค์ประกอบ

1. มีความเชี่ยวชาญในการทำสงคราม
2. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
3. ให้ความร่วมมือทั้งร่างกายและจิตใจเต็มความสามารถ

ผลประโยชน์แห่งชาติ

1. การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน
2. ความมั่นคงของชาติและประชาชน จากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
3. ความปลอดภัย ความอยู่ดีมีสุข ความเป็นธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน
4. การมีเกียรติและศักดิ์ศรี ในประชาคมระหว่างประเทศ